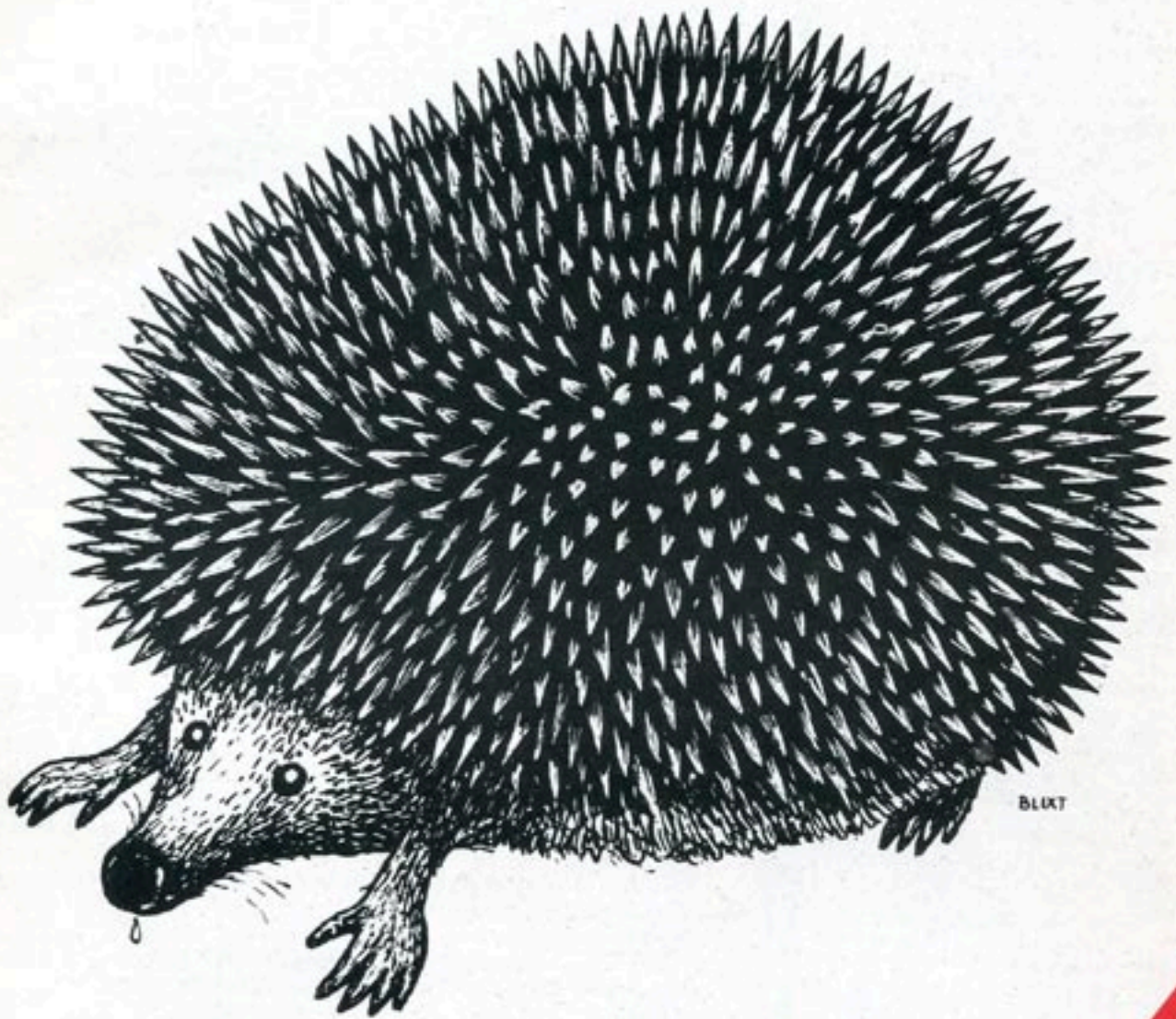

CONTRA

nr 5 1983 årg 9 5:-

I Sovjets tvångsarbetsläger

Fredsrörelsen

**FN:S HAVSRÄTTSS
KONVENTION**

CONTRA

oberoende bonyerlig tidskrift
utges sex gånger per år
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1983

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors
Ställföreträdande ansv utg: Benny Rung

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-751 56 26

Prenumeration

39 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95
89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland: 32 mark per år. Finländskt postgiro
1125 82-9.

Norge: 39 norska kronor per år. Norskt post-
giro 1 99 82 77.

Danmark: 49 danska kronor per år. Danskt
postgiro 1 69 06 98.

Redaktion

Claes Almgren, Christer Arkefors, Anders
Fjällström, Carl G. Holm, Geza Molnar och
Benny Rung.

Övriga medarbetare

Bertil Lindblom, Lennart Klereskog, Roger
Söderqvist, Monica Wiegert, Dennis Brinke-
back och Juri Lina.

Utlandskorrespondenter:
Allan C. Brownfeld, Washington
Harry Jones, London
Robert Champlin, Toronto
Per Danielsen, Oslo

Lanskontakter

Blekinge: Magnus Bergstrand 0455-114 45
Gotland: Alf Norbuck 0498-102 06
Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23
Göteborg o Bohus: Robert Ask 031-20 55 19
Halland: Monica Wiegert 0340-204 96
Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49
Jönköping: Carl G. Loverhult 0380-159 90
Kalmar: Bertil Lindblom 0480-862 38
Kopparberg: Fredrik Calles 023-295 93
Kristianstad: Se Malmöhus
Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21
Malmöhus: Mats Ingelstrom 0418-149 95
Norrbotten: Elisabeth Fjällström 0970-141 54
Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44
Stockholm: Rune Andersson 08-758 17 47
Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62
Uppsala: Maurizio del Bianco 018-46 16 97
Värmland: Jan Collander 0570-660 86
Västerbotten: Hans G. Olsson 0910-358 12
Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022
Västernorrland: Stanley Skoglund 060-129694
Västmanland: Christian Molden 021-1461 88
Aresborg: Ulf Kihlberg 033-15 81 43
Orebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22
Ostergotaland: Michel Cloarec 0142-508 02

Finland: Roger Wessman 915-14 97 06
Finland: Leo Meller 90-563 34 53

Ej signerat material har sammanställts av re-
daktionen. Copyright Stiftelsen Contra. Efter-
tryck endast efter överenskommelse.
Presslagd 1983-08-05

CONTRA-NYTT

Winston S. Churchill till Sverige

Omslaget till detta nummer av Contra ar hämtat från bokomslaget till Winston S Churchills bok *Till Vests försvar*. Boken som är nyutkommen ar på 200 sidor och kan köpas från Contra för 69:- plus porto.

Winston S. Churchill kommer senare i höst att besöka Sverige.

Ny bok om KGB av John Barron

Contra arbetar fn med en rad nya produkter, som vi hoppas skall bli intres-
santa. Det rör sig dels om rockslagsmarken och bildekaler i nya utföranden,
men också en del helt nya produktidéer. Många av våra läsare ar säkert
speciellt intresserade av en ny bok om KGB, liksom Contras tidigare stor-
säljare skriven av John Barron. Boken kom för någon månad sedan i USA och
kommer i svensk översättning under 1984. Det är en rykande färsk beskrivning
av KGB och dess verksamhet, lika spännande som den första boken av John
Barron.

Lågan i mörkret

heter en nyutkommen bok av den norske konstnären Victor Sparre. Sparre
ar välkänd förespråkare för frihet i Sovjetunionen och bekant med bl a
Alexander Solzjenitsyn. Han tecknar i boken *Lågan i mörkret* en fascinerande
och autentisk bild av de ryska dissidenterna och deras strävanden. Mötet
med dem, bl a i Andrej Sacharovs lägenhet i Moskva har gett honom förnyat
hopp om mänsklighetens framtid". Boken är på 197 sidor och kostar vid
beställning från Contra 44:- plus porto.

Kristianstad lan kvar

Sakta men säkert har Contra byggt ut systemet med lanskontakter. Nu är 23
av 24 lan klara. Det är bara Kristianstad lan kvar. Alla läsare i Kristianstad
lan: Nu har ni sista chansen att kapa åt er detta hedersuppdrag. Hör snarast
av er till Contras redaktion!

Våra källor

Nemzetor heter en ungersk tidskrift som startades i samband med den
ungerska revolutionen 1956. Den utges idag i Munchen i Västtyskland på
ungerska, engelska och tyska. Tidningen utkommer varannan månad och
innehåller mycket material som ar av intresse för Contras läsare. Ofta har
man bakgrundsartiklar om historiska händelser där Sovjet-imperiet varit
inblandat. Men det hindrar inte att många artiklar rör rykande färska saker,
som exempelvis vad som händer i Afghanistan, trådarna som binder ihop
attentatet mot påven med sovjetiska KGB osv.

Tidningen som på engelska heter *The Guardian of Liberty* kostar 20 tyska
mark per ar. Adressen är Ferchenbachstrae 88, D-8000 Munchen 50, Väst-
tyskland.

ZeitBild heter en schweizisk tidskrift med inriktning snarlik Contras. Den
utkommer var fjortonde dag och brukar behandla framförallt utrikespolitiska
frågor och ideologiska frågor som berör kommunismen. Skillnaden mellan
Contra och *ZeitBild* när det gäller inriktningen är framförallt att de ideologiska
ekonomiska artiklarna lyser med sin frånvaro i *ZeitBild*. Tidskriften brukar
vara på 16 sidor i ett format något större än A4. Den utges av Schweizerisches
Ostinstitut och ansvarige utgivaren heter Peter Sager. För den som läser
tyska ger *ZeitBild* en bred informationsbakgrund. Prenumerationsavgiften
ar 42 francs, och adressen Jubilaumstrae 41, CH-3000 BERN 6, Schweiz.
(Studeranderabatt finns)

Kärnvapenstrategins grunder

Debatten om kärnvapen, terrorbalansen och den globala strategiska utvecklingen har i stor utsträckning blivit en debatt om tekniska frågor. För den som saknar förkunskaper kan det vara nog så svårt att ens ytligt förstå innebörden i utspel och motdrag från Andropov, Reagan m fl. På dessa sidor ger vi i några enkla figurer en introduktion till kärnvapenfrågan. En del läsare kan tycka att den är väl elementär, men redaktionen har genom "fältstudier" kunnat konstatera att vi måste börja här, för att fördjupa informationen i kommande nummer av tidskriften.

Bild nr 1

I bild 1 visar vi schematiskt skillnaden mellan de strategiska robotarna, som finns i USA och Sovjet, och medeldistansrobotarna, som även finns i Västeuropa. För närvarande finns inga medeldistansrobotar i Östeuropa utanför Sovjet, men medeldistansrobotar baserade i västra Sovjetunionen kan nå hela Västeuropa. När Sovjetunionen föreslår att ingen sida skall ha kärnvapen baserade i Europa (utanför Sovjet) är man alltså inte beredd att göra någon som helst eftergift.

De robotar, Pershing-II, som NATO planerar att utplacera i Västeuropa (Västtyskland, Nederländerna, Belgien, Italien och Storbritannien) med början i december i år är en motsvarighet till den sovjetiska SS-20-roboten, som redan finns utplacerad i hundratals exemplar i västra Sovjetunionen, riktade mot Västeuropa. När Sovjet protesterar mot de nya robotarna, och får stöd av fredsrörelsen i Väst, så protesterar man alltså mot att NATO skaffar en motsvarighet till vad Sovjet redan har.

Bild nr 2 visar den strategiska balansen i början av 1960-talet. USA hade moderna strategiska robotar, vilket Sovjet saknade. Sovjet var dock överlägset på medeldistansvapen. Sovjetunionen har sedan dess satsat på en kraftig uppbyggnad av sin kärnvapenstyrka. Situationen är nu ungefär som i bild

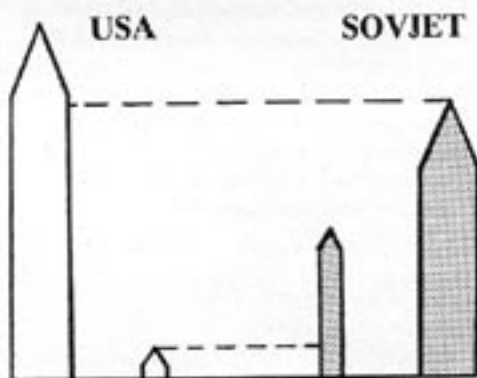

Bild nr 2

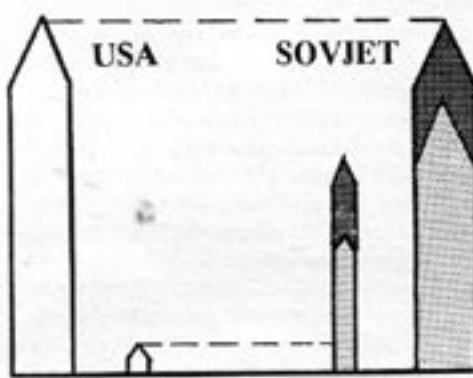

Bild nr 3

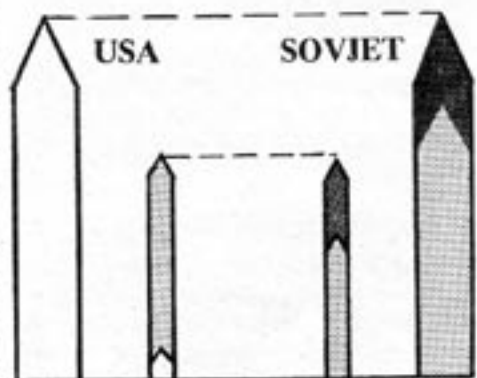

Bild nr 4

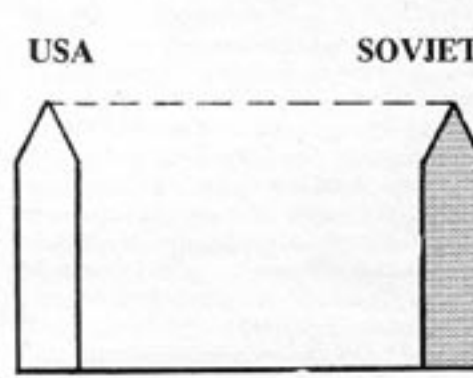

Bild nr 5

3, dvs Sovjet har uppnått paritet (samma styrka) i strategiska vapen, och ökat på sin överlägsenhet i medeldistansvapen.

I diskussionen kring den framtida balansen finns två realistiska alternativ. USA kan öka på sin medeldistansstyrka genom att placera ut robotar i Västeuropa, eller man övertalar Sovjet att dra tillbaka sina robotar. Vi får då lösningarna enligt bild nr 4 respektive bild nr 5. Den sistnämnda lösningen har föreslagits av president Reagan och kallas "noll-lösningen" eller "the zero option". NATO har formellt beslutat att nya robotar skall utplaceras från och med december 1983, samtidigt som man förhandlar med Sovjet om att finna en annan lösning, dvs att Sovjet drar tillbaka sina robotar. Det är denna handlingslinje som går under beteckningen "NATO:s dubbelbeslut".

Tvångsarbete i Sovjet

Contra presenterar här en sammanställning om tvångsarbete i Sovjetunionen. Artikeln är ett utdrag ur material som sammanställts av det amerikanska utrikesdepartementet på uppdrag av den amerikanska senaten. Det utdrag vi presenterar här bygger på officiella sovjetiska dokument.

De sovjetiska fängelserna och fånglägren kännetecknas dels av sin stora omfattning, dels av den systematiska användningen av fångarna som arbetskraft. Arbetslägren, som så intensivt skildrats av Solzjenitsyn, är bara ett inslag i systemet som också innefattar fängelser och ett växande antal tvångsarbetare utanför murarna. Den sovjetiska staten ansluter sig ideologiskt till tanken på arbetet som en värdande faktor som medverkar till att anpassa individen socialt, de kallar därför arbetslägren för "korrektionsarbetskolonier".

Korrektionsarbetskolonier tillkom för första gången 1919 på ön Solovetskij i Vita havet, men fram till Stalins maktövertagande växte systemet ganska långsamt. Stalins tvångsarbetsystem nådde sin höjdpunkt med kanske 15 miljoner fångar 1947. Efter Stalins död medverkade reformer i liberal riktning till att minska antalet fångar och 1957 förklarade P I Kudrjavtsev, Sovjets biträdande riksåklagare, att antalet fångar var nere i mellan 800.000 och 900.000, och att av dessa var mellan 1 och 2 procent "politiska". Mot slutet av Krusjtjev-tiden skärptes straffen, brottsligheten ökade och lägren började växa igen. Anklagelser om brott användes i ökad utsträckning för att kontrollera politiskt olikfärdiga. Även om många gamla läger i Sibirien och Fjärran Östern stängdes, byggdes nya närmare de befolkade delarna av landet.

Dessutom tillkom ett omfattande system med tvångsarbete utan fängsligt förvar i början på 1960-talet. Antalet icke-fångar bland tvångsarbetarna är nu större än antalet fångar. Med tanke på den alltvarre arbetskraftsbristen i vissa delar av Sovjetunionen kommer denna relativt effektiva och flexibla metod för att få ut ett visst ekonomiskt utbyte av den ökade brottsligheten att

fortsätta att öka.

I Sovjetunionen döms nio av tio personer som fälls för brott som överstiger rena bagateller till straff som innefattar tvångsarbete. Ungefär hälften av dessa domar innefattar också fängsligt förvar. Även om ungefär hälften av dem som döms till fängsligt förvar får nåd från detta fortsätter deras tvångsarbete tills strafftiden är slut.

Hur många tvångsarbetare?

Man uppskattar f n att ungefär 4 miljoner sovjetiska medborgare — ungefär 1,5% av befolkningen — avtjänar tvångsarbetsstraff.

— Ungefär 2 miljoner av dessa befinner sig i fängsligt förvar, 85% i tvångsarbetsläger — som det f n finns 1.100 stycken av — och återstoden i fängelser.

— Ungefär 1,5 miljoner som döms för brott som kunnat ge fängsligt förvar har istället dömts till "skyddstillsyn" med "obligatoriskt arbete". Huvuddelen av dessa finns på byggarbetsplatser långt hemifrån.

— Ungefär 500.000 har fått nåd från det fängsliga förvaret, men måste fortsätta med tvångsarbetet. Många av dessa arbetar också på byggen.

— Dessutom döms ett okänt antal till "korrektionsuppgifter" utan fängsligt förvar; de arbetar på sina vanliga jobb med sänkt lön eller på sämre jobb till låg lön medan de fortsätter att bo hemma.

Bland dessa tvångsarbetare finns olikfärdiga (politiska fångar), som kan vara så många som 10.000, den siffra som Sacharov och Amnesty International gjort gällande. De olikfärdiga i Sovjet tillhör åtminstone sex grupper: *refusniks* (de som vägrats tillstånd att lämna Sovjet), religiösa, aktivister för mänskliga och medborgerliga rättigheter, nationalisterna från minoritetsfolken, missnöjda arbetare och ryska nationalisterna. De högre uppskattningarna innefattar sannolikt en del som förutom att de är olikfärdiga anklagas för brott som "huliganism" och "parasitism".

Tvångsarbete med fängsligt förvar

Den ryska rådsrepublikens strafflag definierar fyra sorters fånganstalter: korrektionsarbetskolonier, uppfostringsarbetskolonier (för ungdomar), kolonibildningar och fängelser. Varje typ av institution kännetecknas av den frihet och de privilegier som ges

fångarna, graden av övervakning, ordningsreglerna och hårdheten; svårigheten på arbetet och arbets- och levnadsbetingelserna i stort. Reglerna i fängelserna är hårdast, de i korrektionsarbetskolonier och uppfostringsarbetskolonier något mildare, och mildast i systemet är kolonibildningarna.

Brottets art och huruvida det är en återfallsförbrytare avgör vilken typ av institution som straffet skall avtjänas i.

Lön till fångarna

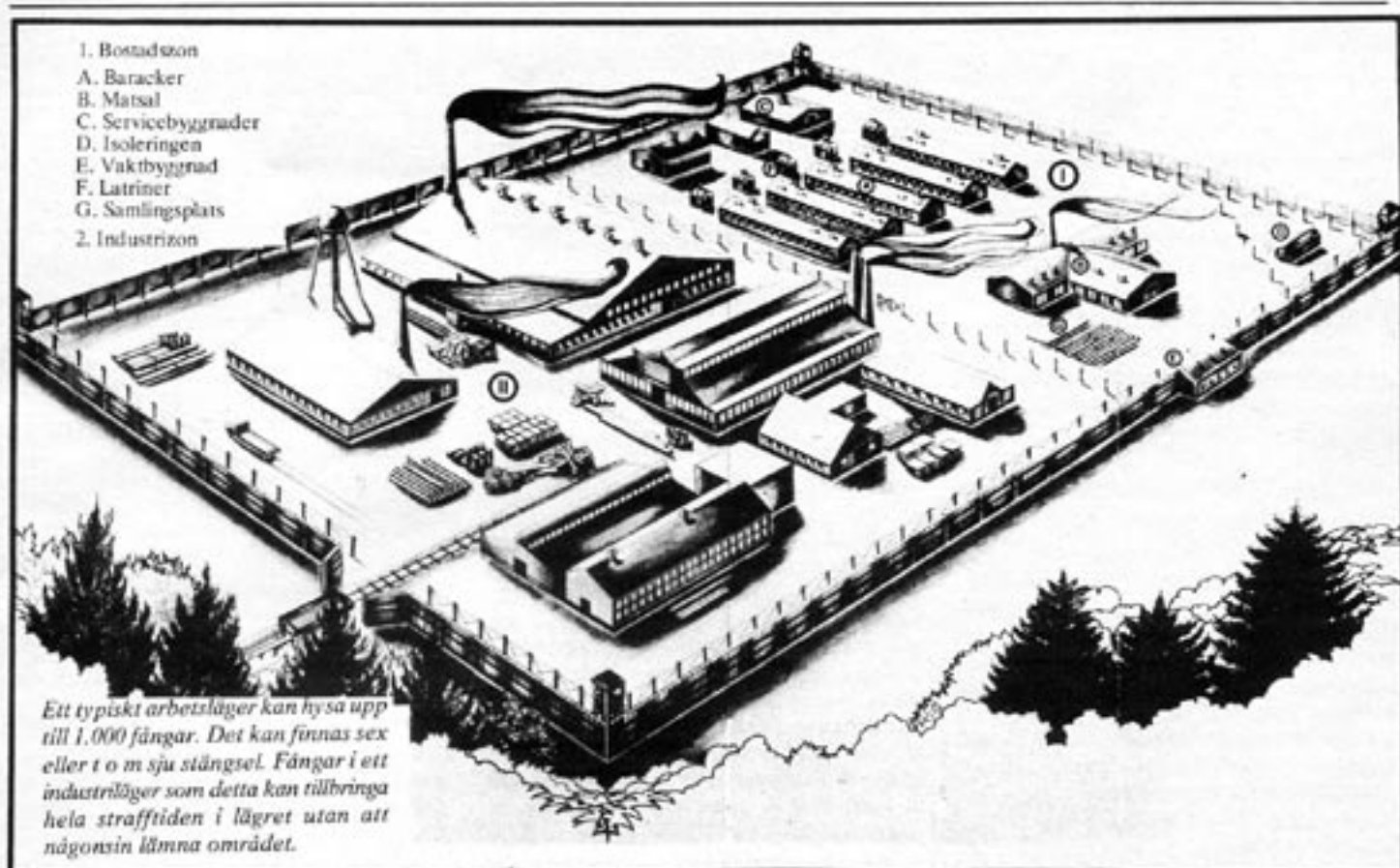
Den sovjetiska lagen säger att fångar i fängelser och arbetskolonier skall betalas minst den fastställda minimilönen för sitt arbete. Eftersom fångarna inte tillåts ha pengar (en regel som det ständigt bryts mot) gottskrivs fångarnas konto en lön. I teorin gottskrivs ett belopp som motsvarar lönen med avdrag för kostnader för uppehälle, och detta belopp utbetalas när fången lämnar anstalten. Men många fångar har inga pengar alls när de lämnar anstalten.

Fångarna får upp till 5 rubel per månad (35 kronor enligt den officiella växelkursen, någon tia enligt svartbörskursen) som kredit hos fängelse- eller lägerledningen att användas för "livsmedel och grundläggande nyttigheter". Tvål, tandkräm, kuvert, frimärken, tobak, cigaretter, bröd, margarin, godis, sylt och konserverad fisk är typiska produkter som tillhandahålls fångarna. Men många av dessa produkter saknas ofta. Det finns inga begränsningar för hur mycket pengar en fånge får använda på böcker, utbildningsmateriel och skrivpapper. Antalet brev och paket som fångarna får skicka och ta emot är däremot noga reglerat; privilegier av den typen används ofta som redskap för att upprätthålla disciplinen.

Belöningar och straff

Strafflagen fastställer belöningar som "kan användas för att uppmuntra gott uppförande" hos fångarna och en "ärlig inställning till arbete och utbildning". Dessa belöningar innefattar privilegier — kanske tillstånd att köpa för ytterligare några rubel i fängelsekiosken. Mer långtgående belöningar innefattar överförande av fängelseinterner till arbetskolonier eller fångar i arbetskolonier (utom sådana med speciell regim) till kolonibildningar. En sådan förflyttning får inte ske innan halva straffet är avtjänat.

Strafflagen fastställer också straff som kan användas mot en dömd för att denne bryter mot vad som krävs. Flertalet straff är spegelbilder av belöningarna: en varning eller reprimand, återtagande av privilegier eller överförande till hårdare regim. För större brott kan fångar både i läger och fängelser placeras i "straffisolerings". Förstegångssyndare straffas med upp till 15 dagar i isoleringscell, mer känd som *sjizo*, nedkylningen.

Arbetsbetingelser

Strafflagen ger riktlinjer för allmänna arbetsvillkor medan mer detaljerade villkor fastställs av fängelse- eller lägerledningen. Arbete är obligatoriskt och de som inte arbetar får minskade matransoner och blir utan betalning. Fångarna skall arbeta åtta timmar per dag, sex dagar i veckan. Fångar som måste transporteras till arbetet, som i skogshuggar- eller byggarbetsläger, "skänker" transporttiden till staten. Flertalet läger arbetar i två skift, från 8.00 till 17.00 och från 17.00 till 1.00.

Enligt många tidigare fångar från många olika läger är brott mot säkerhets- och arbetarskyddsregler vanliga överallt, även om strafflagen säger att arbetet skall organiseras så att det tar hänsyn till arbetarskyddsbestämmelserna. Vid ett sågverksläger i Riga rapporterades exempelvis allvarliga olyckor ofta. Fångarna i det lägret arbetar utan hjälmar, handskar eller skyddsglasögon.

Tvångsarbete utan fängsligt förvar

De som döms till tvångsarbete utan fängsligt förvar tillförs antingen korrektionsuppgifter, ett straff som är föga mer än ett administrativt straff något kännbarare än böter eller placeras som korrektionsarbetare. De senare består av två undergrupper: frigivna (även kallade *chimiki* — kemister*)

*När programmet med tvångsarbete utan fängsligt förvar infördes var många anläggningar inom den kemiska industrin under byggnad. Därför kallades denna grupp tvångsarbetare än idag "kemister".

och villkorligt dömda med tvångsarbete.

1964 förklarade Sovjets Högsta Sovjet att vissa av de då fängslade kunde släppas från anstalterna och skickas till byggarbetsplatser för att arbeta av slutet på sina straff. De som inte är berättigade till sådan frigivning är fångar som genomgår obligatorisk behandling för alkoholism, drogmissbruk eller könssjukdomar; utländska fångar och fångar som "systematiskt eller illvilligt" bryter mot reglerna. Alla andra hade möjlighet — de som dömts till de strängaste straffen (mord, brott mot staten) efter tre fjärdedelar av strafftiden, och de som avtjänade straff för mindre brott efter varierande kortare del av strafftiden.

Då och då (kanske två eller tre gånger om året) frigives de berättigade fångarna under vad som kallas "amnesti" och skickas i övervakade grupper till tvångsarbetsplatserna. Tills nyligen hade fångar som dömts för särskilt svåra brott mot staten liten chans att bli frigivna. Men efterfrågan på tvångsarbetskraft blev så stor att även en del politiska fångar numer kommer i fråga. Grovt räknat blir nu nära hälften av alla fångar frigivna innan strafftidens slut och avtjänar i genomsnitt två år med tvångsarbete utan fängsligt förvar. Ungefär 500.000 frigivna fullgör nu arbete enligt dessa regler.

1970 gav ett annat dekret från Högsta Sovjet domstolarna möjlighet att döma till "skyddstillsyn med tvångsarbete", som alternativ till "fängsligt förvar med tvångsarbete". Vid sådana domar sätts den dömda inte in, men tvingas arbeta. Dekretet utvidgade kraftigt användningen av programmet,

eftersom det innebar att hela strafftiden kunde avtjänas på detta sätt. Avsikten var att ge domstolarna större möjligheter när de ansåg att en brottsling kunde "reformeras" utan fängelse. Det är nog emellertid inte en slump att man genom att behandla de dömda på detta sätt kan få ut maximal ekonomisk nytta till minimal kostnad för staten genom detta system.

De som döms till korrektionsuppgifter får bo kvar hemma och drabbas av bara begränsade ingrepp i sitt liv, men de som frigetts eller dömts till skyddstillsyn med tvångsarbete kan skickas iväg till byggarbetsplatser långt hemifrån. När de tilldelas arbete på annan ort, förs de vanligen till den nya orten i grupper med beväpnad eskort, och om de transporteras långa sträckor tillbringar de vanligen åtskilliga perioder i genomgångsfängelser under vägen. De som dömts till skyddstillsyn får vanligen ordna den egna resan och resa till den angivna arbetsplatsen utan bevakning.

På arbetsplatserna bor tvångsarbetarna i baracker som liknar dem i korrektionsarbetskolonierna. Området är emellertid inte bevaktat, men de dömda måste vara inne en viss tid dagligen, vanligen klockan 22.00. I regel utnyttjas tvångsarbetarens specialkunskaper så långt det är möjligt under arbetet, men det berättas att en del tvingas till tungt grovarbete, trots goda yrkeskunskaper. De betalas den sovjetiska minimilönen för detta arbete, och sedan de betalt för rum och mat (högst femtio procent) får de behålla och använda resten av pengarna på

(Forts på nästa sida)

(Forts från föregående sida)

valfritt sätt. De får äta var de vill. Det är inte heller ovanligt att de får tillstånd att lämna arbetsområdet för att besöka släktingar, utträtta personliga angelägenheter, eller ta en semester.

Den tid som används för tvångsarbete utan fängsligt förvar avräknas mot strafftiden dag för dag.

Tvångsarbetet i ekonomin

Tvångsarbetare är engagerade i nästan all ekonomisk verksamhet. Tvångsarbetare utgör ungefär 3 procent av den sovjetiska arbetsstyrkan, som nu uppskattas till 147 miljoner. På 1980-talet är tillväxten i arbetskraften mindre än hälften än den var under 1970-talet. Tvångsarbete bör därför bli ett viktigare medel för att lösa arbetskraftsbrist, särskilt i ogästvänliga områden, och man kommer att använda sig av betydligt fler tvångsarbetare utan fängsligt förvar. *Sådana utgör en flexibel och billig källa för arbetskraft till farliga och hälsovådliga arbeten på avlägsna orter.*

Flertalet fångar i fängelser, korrektionsarbetskolonier och kolonibildningar arbetar på heltid i skilda arbeten, inklusive tillverkningsindustri, skogsarbete och träbearbetning, gruvarbete, framställning av byggmateriel och i jordbruksarbete.

Byggnadsarbete

Under Stalin användes tvångsarbete i stor omfattning för att utveckla de avlägsna delarna av landet i norr, i Sibirien och i Fjärran östern. Städer som Norilsk, Vorkuta, Magnitogorsk och Magadan byggdes till stor del av tvångsarbetare. Större projekt som kanalerna mellan Vita havet och Östersjön, mellan Volga och Don, liksom delar av den transsibiriska järnvägens dubbelspår och järnvägen mellan Kodas och Vorkuta litade till stor del på tvångsarbetare.

Under senare år har mer än 100 läger, eller ungefär 10 procent av samtliga läger, sysslat med byggnadsarbete. Byggarbetsläger finns över hela Sovjet, de flesta nära städerna. De flesta finns i Kazachstan och Centralasien. Fångarna arbetar vanligen vid byggen runt om i de städer vid vilka lägren ligger. De är därför mer synliga för den vanliga befolkningen än övriga fångar. En källa uppgav sig observera 40 lastbilar med vardera 40 fångar dagligen lämna arbetskolonin vid Nizjnekamsk till byggarbetsplatser vid ett närbeläget petrokemiskt komplex, en stor bilreparationsanläggning och en betongfabrik under byggnad. I många större städer har bostäder, hotell, sjukhus, administrationsbyggnader med mera byggts av tvångsarbetare.

Metoden att använda tvångsarbetare för att bygga hela nya städer fortsätter. Exemplet innefattar Sjevtjenko, en modellstad vid Kaspiska havet som har en kärnkraftsdriven avsaltningsanläggning och Navoj, en petrokemistad i Centralasien, nära en stor naturgas-

fyndighet. Bägge städerna innehåller fortfarande stora mängder tvångsarbetskraft.

Tvångsarbetare som inte hålls i fängsligt förvar används på en stor mängd stora byggarbetsplatser i hela landet. Särskilt många, tusentals, har använts vid byggandet av lastbilsfabriken vid Kama-floden (världens största) och vid byggandet av BAM, järnvägen Bajkal-Amur. Frigivna och dömda till skyddstillsyn används också inom industrin och annan ekonomisk verksamhet, inklusive rörledningsarbeten.

Rörledningsarbeten

Tvångsarbetare har använts som ett viktigt inslag i samband med läggandet av rörledningar i Ukraina, Kazachstan och centrala Ryssland. Tvångsarbetarna på dessa projekt är i stor utsträckning frigivna eller dömda till skyddstillsyn, och de utnyttjas för okvalificerade uppgifter, som att hugga upp i skogen, att dika ut träsk och anlägga vägar. Tvångsarbetarna avlägsnas vanligen innan yrkesarbetarna anländer, för att minimera kontakten mellan grupperna. I en del områden har emellertid tvångsarbetare arbetat direkt tillsammans med fria arbetare på okvalificerade uppgifter. Frigivna placeras vanligen på en viss byggsplats, exempelvis en kompressorstation, där de måste stanna kvar under resten av strafftiden. De bor i husvagnar eller baracker, på samma sätt som andra arbetare. Om det inte finns lokal arbetskraft kan byggnadsmyndigheterna vända sig till exekutivkommittén i sitt oblast eller till de lokala representanterna för MVD för att få tillgång till frigivna fångar till en viss arbetsplats. Frigivna och dömda till skyddstillsyn används normalt inte för att lägga ut rörledningarna, något som kräver rörlig arbetskraft. De används för byggandet och underhållet av kompressorstationer, vägar och förläggningar. Många är unga som dömts för småbrott och avtjänar relativt korta straff.

Den sibiriska gasledningen

Med tanke på hur tvångsarbetare hittills utnyttjats och den nuvarande bristen på arbetskraft, så verkar det sannolikt att tvångsarbetare används för byggandet av kompressorstationer och andra anläggningar längs ledningen, om man inte avviker från hittills rådande praxis, på grund av trycket från media i Väst. Det finns ungefär 100 tungt bevakade fångläger i närheten av den planerade ledningen, alla fanns innan byggnadsarbetena påbörjades. Fångarna i lägren engageras i en rad uppgifter, men de kan utnyttjas för att bygga rörledningen om det skulle behövas. Men det är mer sannolikt att tvångsarbetarna hämtas bland de frigivna och de som dömts till skyddstillsyn.

Tillverkning

Gott och väl hälften av Sovjets arbetsläger och åtskilliga stora fångläger innehåller någon

form av tillverkningsanläggning. Dessa institutioner finns huvudsakligen i västra Sovjet, särskilt i Ukraina. Industriläger blir ofta större och mer komplicerade än andra läger, och det finns många olika inriktningar på tillverkningen, till exempel:

— 17 läger i Mordovien tillverkar produkter av metall, kläder, klockor, bildelar, möbler och souvenirer.

— 12 läger i Lettland tillverkar metallvaror, trämöbler och souvenirer, kläder, skor och elektrisk utrustning;

— åtta läger i Litauen tillverkar elektriska kontakter, hushållsapparater, kläder, plast- och gummiprodukter och möbler;

— i ett sibiriskt läger nära Ulan Ude tillverkar 1.500 fångar möbler, glas och kläder.

I normalfallet förstärks tvångsarbetarna i ett läger av fria arbetare, en del av dem tidigare fångar. De kan utgöra så mycket som 15 procent av samtliga. Huvuddelen av de fria tjänstgör som förmän, tekniker, ingenjörer och kvalitetskontrollanter.

Skogsarbete m m

Ungefär 350 läger arbetar med skogsarbete, sågverk och liknande verksamhet. Dessa är koncentrerade till Ural-bergen, nordväst, Volga, Vjatka och Sibirien. Flertalet skogshuggarläger är tillfälliga och enkla. De överges när omgivningen har förvandlats till kalhyggen. Tidigare ersattes övergivna skogshuggarläger av nya på andra ställen. Men nu verkar antalet tvångsarbetare i skogs- och träarbete minska, och relativt få läger av denna typ byggs nya.

Ungefär 50 läger arbetar med gruvarbete, betydligt färre än tidigare, när tvångsarbete användes i stor omfattning, särskilt i Kolymaområdet. Där bedrevs guldgruvor, blygruvor och kolgruvor av fångar. Kolgruvor drevs också i Kazachstan och i norra Ryssland, vid Vorkuta och på Novaja Zemlja. Idag arbetar tvångsarbetare fortfarande med kolbrytning i Vorkuta och Karaganda, och med uranbrytning i Zjelytje Vody i Ukraina, med guldbrytning i Zarafsjan i Centralasien, järnbrytning i Arkalyk — bägge de sistnämnda orterna i Kazachstan. Vid Vasallemma i Estland arbetar fångar vid ett stort kalkstensbrott.

Antalet läger som tillverkar byggnadsmaterial har under senare år ökat något, till ungefär 60. De är spridda över hela Sovjet. Sådana läger arbetar huvudsakligen med tillverkning av tegelsten och annan byggnadssten.

Jordbrukslägren är ungefär 20 och spelar en liten och minskande roll i tvångsarbetsystemet. Förhållandena i jordbrukslägren är mindre hårda än i andra läger: arbetet är inte lika tröttsamt och jordbrukslägren ligger i klimatiskt mer angenäma delar av Sovjet, som i norra Kaukasus.

BREV TILL CONTRA

Företagarna – vår ekonomiska motor

I ett samhälle som det svenska är det företagarna som är motorn bakom produktion, välstånd och sysselsättning. Vad hjälper det oss att vi har världens bästa arbetskraft, om motorn går dåligt och hotar att stanna.

Orsaken bakom driftsstörningarna är att vi i Sverige – och den övriga västvärlden – fört en politik som inneburit att företagarnas villkor successivt försämrats.

1. Skatter och avgifter på företagare och företag har hela tiden höjts och lägger nu beslag på en orimligt stor del av de överskott som eljest skulle ha investerats i nybildningar och utvidgningar.

2. Företagarna har tvingats in i en tvångströja stickad av hundratals och åter hundratals statliga regleringar.

3. Den enorma statliga upplåningen har skapat en inflation som tvingat upp företagarnas låneräntor till nivån 15-20 procent, en nivå vid vilken ytterst få investeringar blir lönsamma.

4. Omkring 10 procent av alla människor går omkring med företagarebegävnin, en talang som dock endast utnyttjas i samhällen som bjuder sina företagare goda villkor. Det gör vi inte i Sverige, vilket förklarar att en mindre och mindre del av denna minoritet utnyttjar sin begävnin.

Våra maktavare tror att utsagna och i tvångströjor insnärjda företagare fungerar lika bra som fria och välbehandlade. Dagens ekonomiska kris vittnar om motsatsen.

Med hjälp av *näringsfrihetsreformerna* 1846 och 1864 frigjorde vi i Sverige de krafter som satte fart på industri och välståndsutveckling. Med hjälp av en rad *näringsångsreformer* har vi på nytt bundit dessa krafter och frammanat den ekonomiska kris som nu gastkramar oss. *Sven Rydenfelt*

Social-Sverige griper in

Jag var på en debattafton den 31 maj, en afton som arrangerats av Ensammas föräldrars förening i Stockholm. Debatten handlade om tvångsomhändertagande av barn samt om skilsmässor och vårdnadsutredningar. Det finns ingen av alla dessa människor som blivit drabbade på ena eller andra sättet som har det minsta förtroende för socialnämnderna.

Människor berättade de mest härresande episoder hur det går till när barn blir omhändertagna av de sociala myndigheterna. En mamma har i *fyra* år blivit nekad att överhuvudtaget få se ett enda papper som gäller henne själv och hennes barn. När det blev ny chef på socialnämnden som hade

hand om hennes ärende, fick hon äntligen läsa om sig själv. Denna socialchef fanns också i panelen på debattaftonen den 31 maj och förklarade att vill man stå på god fot med de sociala myndigheterna skall man, jag citerar: "vara snäll, vänlig och inte säga emot, då händer det i regel ingenting". Han tillägger "det är för djävligt".

Alla drabbade föräldrar har på något sätt trampat det sociala på tårna. Med i bilden finns JO-anmälningar, överklagande av övergrepp som skett. Men i en demokrati måste jag väl ha rätt att opponera mig mot vad jag anser vara fel? Ta bara en vårdnadsutredning, där det dräller av lögner mot den ena av föräldrarna. Mot den förälder som inte har "stätt med mössan i hand", som inte i det socialas ögon "har varit snäll och vänlig".

Stiftelsen Familjekampanjen får ett flertal telefonsamtal *varje dag* där förtvivlade människor ber om hjälp. De flesta samtalen handlar just tvångsomhändertaganden och om vårdnadsövister. I en vårdnadsövister händer det ofta att den ena föräldern inte skyr några medel för att smutskasta och med lögner av allehanda slag knäcka den andra. Detta går då otroligt nog in hos de sociala vårdnadsutredarna som en varm kniv i ett smörpaket. Sedan kommer det horribla att även domstolarna tror allt som dessa vårdnadsutredare präntar ner, och dömer därefter.

När skall människorna reagera, *inte bara de som är drabbade idag*, utan alla? Vi är på väg in i något som det bara finns ett ord för, *diktatur*. Föräldrar får inte vara hemma hos sina barn och själva uppfostra och sköta dem.

Det finns personer som har den rätta känslan för barnen, för det är först och sist om barnen och deras situation som det hela handlar. Hovrättsrådet Brita Sundberg-Weitman är en, författarinnan Anna Wahlgren är en annan, och naturligtvis finns många fler. Alla ni som läser detta, hjälp till att få ett barnvänligare samhälle. Hjälp till att få en ändrad familjepolitik, där det inte är en skam att ta hand om sina barn, utan där det blir uppskattat och erkänt att inget går upp mot det egna hemmet.

Edith Lindberg

Vad får vi veta om Ostpreussen?

Efter andra världskrigets slut, så lade Sovjet under sig hela Baltikum (och andra stater), skaffade sig satellitstater och genom Potsdam-avtalet så fick Stalin som han ville. Det innebar att 30 miljoner européer, varav 60 procent tyskar, fick lämna sina hemländer... alla tyskar från Ostpreussen, Schlesien, Pommern, Sudetlandet (Tjeckoslovakien)

fördrevs från sina hem, där de och deras förfäder bott i 800-900 år, och många dog under fördrivningen, omkring 3 miljoner.

Från mitt hemland, som heter Ostpreussen, blev nästan alla fördrivna. Jag har själv aldrig varit där, men mina föräldrar kommer därifrån, och hela min släkt. De fick fly undan kommunismen 1945, och jag undrar varför ingen tidning skriver om mitt hemland. Kan det vara så att ämnet är känsligt och ganska komplicerat? Ostpreussen ligger på andra sidan Östersjön, till och med i Baltikum. Men inte ens föreningen Östeuropeiska Solidaritetskommittén, OESK, har skrivit om mitt hemland. Men de har skrivit mycket om övriga Baltikum. Det är bra. Men det är synd att Ostpreussen är så bortglömt i Sverige.

Visst, Tyskland förlorade kriget. Det var helt i sin ordning. Under nationalsocialismens ök och människoförakt hade ingen demokratiskt sinnad människa kunnat leva. Efter andra världskriget delade Sovjet och Polen på Ostpreussen. Polens gränser sköts åt väster (Ostpreussen, Pommern och Schlesien). I väster var landet ekonomiskt starkt, det polska område som Sovjet lagt beslag på var däremot fattigt och gles befolkat. Det tyska territorium som införlivades med Polen innehöll kolgruvor, tunga industrier (Schlesien), rika jordbruksområden och goda hamnar som Danzig. Allt var på Stalins förslag, han kallade det för att trampa på tyska tår, med Englands och USA:s goda minne. Enligt Potsdam-avtalet förbinder sig USA, England och Sovjet att sluta fred med hela Tyskland, men direktiv för den tyska enigheten finns inte och kommunismens ovilja att införa demokrati i Polen, Östtyskland och Ungern finns inte heller, utan man skapar satellitstater och Stalin utnyttjade denna maktutvidgning (Sovjets imperialism) för att fördriva över 10 miljoner människor från sina hemtrakter.

Jag som är tysk och har växt upp efter kriget har många gånger grubblat över Tysklands historia och över Jalta och Potsdam-avtalet. Hur kunde Churchill, Roosevelt och Stalin dela upp Europa som de gjorde? Jalta-avtalet är en skam för mänskligheten, Stalin fick som han ville.

Varför kan man inte besöka den ryska delen av Ostpreussen? Jag skulle gärna vilja göra det och besöka mina föräldrars hemstad som heter Tilsit. Man kan besöka den polska delen av Ostpreussen. Hälsa på i den historiska staden Danzig, där Solidaritets grundades med Lech Walesa i spetsen. Man kan besöka den gamla och vackra ordensstaden Marienburg, som en gång var Tyska ordens huvudstad, och varför inte den historiska platsen Tannenberg, som är en symbolisk plats för Tyskland och Polen. För Polen som där besegrade Tyska orden 1410, och därmed fick tillgång till staden Danzig. För Tyskland när Hindenburg besegrade de ryska trupperna 1914 och därmed befriade Ostpreussen och räddade det från den ryska tsarimperialismen. Vill man komma in i den ryska delen av Ostpreussen blir det kalla

(Forts på sid 10)

Vad gjorde fredsrörelsen 1938?

1938 var ett stort år för fredsrörelsen. Den brittiske premiärministern Neville Chamberlain kunde tala om "Fred i vår tid", efter framgångsrika överläggningar med Adolf Hitler i München. På slottet Cliveden i England samlade lady Astor den brittiska aristokratins och tidningsvärldens främsta för att diskutera fredsarbetets framgångar. Premiärministern, chefredaktörerna för The Times och The Guardian tillhörde deltagarna.

I Sverige fanns också en fredsrörelse. Främst Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. Den brukar kalla sig världens äldsta ännu existerande fredsorganisation. Den har deponerat sitt arkiv ända fram till 1965 på Stockholms stadsarkiv. Men för åren 1938-1943 finns stora luckor i arkivet!

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen har skänkt sitt gamla arkiv till stadsarkivet i Stockholm. Arkivet har alltså nu blivit offentligt och kan studeras av vem som helst som har intresse för att bläddra i gamla papper. Jag har gjort en intressant upptäcktsfärd i dessa dokument.

Jag har inte fattat intresse för 1800-talets gamla dokument, och inte heller det tidiga 1900-talet. Jag börjar min upptäcktsfärd strax innan första världskriget. Tidningen *Anti-krigsorden* nr 14, i april 1914, "Antikrigsrörelsens organ" har på första sidan en stor bild på ett par uniformerade kvinnor, som lätt kan förväxlas med ett par kvinnliga soldater ur Frälsningsarmén. Det är "Frids-systrarna" Berta Hagman och Ida Nilsson, som under ett år levit som "fridsystrar utan lön utan garantier på jorden, utan att använda pengar för sitt uppehälle, när det gäller den mat, som varje människa ju måste ha för att kunna leva". Det var den tidens "fredsrörelse" — en religiös sekt! Inte alla kristna var medlemmar i sekten, inte alls. Det framgår klart ur ledarartikeln av C W Lindén: "För några dagar sedan såg jag ett upprop i en tidning att de troende skulle samlas i ett missionshus för att samla medel till kulsprutor. Tänk att kristna människor samlas på detta sätt för att i Jesu namn samla medel till mordvapen".

Jag skulle önska att svenska kyrkor kunde göra detsamma idag. Tänk om alla församlingar arrangerade insamlingar till exempel till stöd för Gåsefjärdskommitténs mål, ett svenskt ubåtsjaksfartyg.

En annan artikel i samma tidning, skriven av Magnus Bergqvist, slår fast: "Folket i Ryssland är avgjort fredsvänligt. Från Ryssland har den främste predikaren i vår tid mot våldstaktiken utgått — Leo Tolstoj".

I en annan del av arkivet kan man hitta katalogiserat: "Hyllningsdikter till Ryssland

skrivna av signaturen 'Vivi' 1918". Dessa är handskrivna och utgör kanske hundra sidor. 1918 — året efter Lenins bolsjevik-kupp, "Oktoberrevolutionen".

Vapenvägrare?

Jag hoppar fram till året 1933, det året Adolf Hitler kom till makten i Tyskland. Året innan, 1932, hade folkskolläraren Näsman i Ålandsbro väckt en motion vilken Ångermanlands årskonferens 1932 gjorde till sin. Den 7 april 1933 sändes denna motion av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens expedition på remiss till samtliga lokalföreningar och distriktsårsmöten — "varvid dessa uppfordras att genom omröstning taga ställning till frågan, innan denna avgöres av kongressen".

Ur motionen: "Det kritiska läge, vari folken nu befinner sig, de fruktansvärda metoder, varmed ett nytt krig skulle komma att utkämpas, jämte de ledande statsmännens hänsynstagande i de fredsvänliga staterna till fötalet av militarister och vapenkapitalister, kräver en ändring ifråga om fredsrörelsens metoder. Vi kunna ej längre inskränka oss till att utpeka för statsmännen vägarna till världsfreden. Den enbart teoretiska pacifismen leder icke till fredens förverkligande. Händelserna av år 1914 visa oss dess absoluta hjälplöshet, när det gäller att hindra de krigiska elementen i samhället att mobilisera ett krig. . . Tiden kräver en revision av begreppet 'pacifist'. Pacifist betyder 'FREDSSKAPARE'. En sådan får rimligtvis ej ställa sig till förfogande åt en institution, som avser det rakt motsatta till vad han själv avser. . . Det bör vara hög tid för Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen att modigt tråda fram som en helgjuten *krigtjänstvägrarorganisation*, som icke lämnar medlemmarna frihet att efter behag deklarera

eller icke deklarera sitt avståndstagande i handling från kriget. . . På grund av vad här anförts, föreslås således: att samtliga medlemmar i Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen — förutvarande och här efter inträdande — såsom *villkor* för medlemskap *dläggas* att förklara sig mot allt deltagande i krigsförberedelser och krig, ett ev krig må ha vilka orsaker som helst. Den det ej vill, må gärna stödja fredsrörelsen, men icke genom medlemskap inverka på vår organisations beslut." (Kursiveringar och versaler stämmer överens med originaldokumentet).

Motionen blev godkänd bland många lokalavdelningar. Bland annat av Ringarums fredsförening och självklart av Ångermanlands distrikt. Det sistnämnda gick så långt att det ändrade sina egna stadgar i överensstämmelse med motionen, men i strid mot riksorganisationens stadgar. Detta ledde fram till följande beslut av Förvaltningsutskottet inom Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens centralstyrelse den 18 augusti 1933, paragraf 21:

"Genom protokollsutdrag från Ångermanlands distrikts årsmöte meddelas, att distriktet, utan att avvakta kongressens beslut ifråga om krigstjänstvägran som villkor för medlemskap, för sin del sanktionerar detta krav och inför det i blivande tilläggsstadgar. Efter överläggning beslöt fu uttala att det icke kan godkänna den av distriktet företagna åtgärden att i sina stadgar införa bestämmelser, som skärpa villkoren för medlemskap utöver vad i föreningens program finnes angivet. Distriktet har i detta fall överskridit sin befogenhet. Detta är så mycket mera anmärkningsvärt som hela denna fråga enligt beslut vid förra årets kongress nu är på remiss till lokalföreningar och distrikt. Under här angivna förhållanden får fu hemställa att med anledning av detta distriktsårsmötes

Fredsrelsens största "framgång" någonsin: Mötet i München 1938 som gav "fred i vår tid". På bilden ses Neville Chamberlain, Edouard Daladier, Adolf Hitler, Benito Mussolini och Galeazzo Ciano, den sistnämnde italiensk utrikesminister.

beslut icke må vidtagas några sådana åtgärder, som hindrar personer att ansluta sig till föreningen, därest de fylla de krav för medlemskap i SF&SF:s stadgar uppställas, eller som tvingar redan anslutna medlemmar att utgå ur föreningen".

Vid samma möte med förvaltningsutskottet beslöt i paragraf 3 följande, beträffande en motion som inkommit från Arboga:

"Fu beslöt föreslå centralstyrelsen att vidtaga åtgärder i syfte att intressera arbetare och andra organisationer för kollektiv anslutning till föreningen. Då motionen i övrigt förordade en omorganisation av föreningen beslöt fu föreslå, att denna del av motionen bordlades i avvaktan på resultatet av arbetet för kollektiv anslutning".

Detta visar inte bara fredsrelsens förakt för den fria viljan, utan också den kollektivistiska tankegång som läggs till grund. Man beslöt faktiskt att försöka få arbetarorganisationer och andra att tvångsansluta sina medlemmar till SF&SF. Metoden är idag bäst känd genom LO-medlemmarnas tvångsanslutning till socialdemokratiska partiet på många orter.

Hög moral

Svenska fredsrelsens företrädare återoppar idag, när de utför sina aktioner för "civil olydnad", en högre och bättre moral än majoriteten av folket står för. Att till exempel bränna sin inkallelseorder, eller storma in på ambassadområden är brottsliga handlingar — och moraliskt i hög grad förkastliga. Denna höga moral återopades också i SF&SF:s barndom. Läser man däremot fredsrelsens interna korrespondens upptäcker man snabbt att det käbbades mycket om vad som är bra och dålig moral, och att det inte fanns någon klar enhetlig definition på detta. Distriktskassören i Bohuslänns styrelse 1933, herr Simon Zackrisson, åkte dit för försörjning på bland annat 300 kronor. Och han var inte den enda i SF&SF som led samma

öde. Sådana människor finns överallt i alla föreningar och det är därför naivt att gå på den moralpropaganda som SF&SF alltid bedrivit.

Dokumenterna borta!

Jag hoppar fram till 1938 i min upptäcktsfärd. Det året som Chamberlain förhandlade fred med Adolf Hitler och därefter uttalade de berömda orden "peace in our time". Men jag får straxt problem, stora hål dyker upp i arkivet, året 1938 verkar aldrig ha existerat.

I protokollarkivet för Centralstyrelsen och dess utskott 1929-1965 finns en tidslucka från 1938 till 1943. Bland kongressprotokollen 1928-1965 finns en lucka från 1937 till 1948. Bland utgående skrivelser finns inte året 1938. Bland inkomna skrivelser saknas 1937 och 1938. Bland ingående skrivelser finns 1938! Och i resten av arkivet finns mycket litet material från året 1938.

Varför försöker man dölja sin verksamhet för året 1938? Kan det bero på att man stödde fredsförhandlingarna med Hitler samt stödde ensidig nedrustning före andra världskriget, något som avslöjar det resonemang som SF&SF fortfarande står för. Mycket tyder på det.

Följande uttalande antogs vid Dalarnas distrikts av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, vid årsmöte i Hedemora den 23 och 24 april 1938:

"Med anledning av den proposition, som statsministern förebådat om ett extra anslag av 50 milj kr till militära rustningen (dvs försvaret) på grund av — som det heter — det allvarliga läget, vill det samlade årsmötet livligt instämma i den protest, som vid försvarsdebatten den 16 mars avgivits av riksdagsman Elov Lindberg (bl a medlem i SF&SF:s centralstyrelses arbetsutskott) med bifall av riksdagsman O E Sandberg. Mötet uttalar sitt ogillande av det sätt, varpå denna fråga brådstörtat och i psykosens tecken

förts fram i. Samtidigt uttalar årsmötet som sin mening, att det med hänsyn till vad som inträffat i Österrike ej finnes någon anledning draga sådana slutsatser, att ett liknande öde med någon grad av sannolikhet kan vederfaras Sverige. Om dock så skulle ske, torde några tiotal miljoner mer eller mindre i försvarsbudgeten betyda tämligen litet för vårt lands säkerhet". (Parenteserna är tillagda av mig).

Vad som "inträffade i Österrike" var som känt Hitlers armés inmarsch — "Anschluss". Och vi vet hur nära det var att samma öde drabbade Sverige. Inom två år från uttalandet hade Finland anfällits (men lyckats värja sig), medan Danmark, Norge, Estland, Lettland, Litauen och Polen, alla grannländer till Sverige, hade ockuperats av främmande trupper.

Extraanslaget var i första hand avsett för defensiva försvarsåtgärder som luftvärn och luftskydd. Men inom SF&SF diskuterades om medlemmarna över huvud taget kunde medverka i ett defensivt försvar, vare sig det var av civil eller militär karaktär. Många medlemmar och föreningar inom organisationen hävdade att de inte kunde delta ens i luftskyddsaktiviteter av civil karaktär. Men arbetsutskottet inom centralstyrelsen beslöt den 9 september 1938 följande: "Efter överläggningar beslöt au att i detta ärende till föreningarna avläta en skrivelse i vilken först skall redogöras för de författningar, som utkommit i ärendet. Skillnaden mellan luftskydd och luftvärn, det förra organiserat av civila myndigheter, det senare av militära, skall betonas. Au ansåg, att våra medlemmar icke kunna undandraga sig deltagandet i det civila, passiva luftskyddet, ehuru det bör ske under hävdandet och framhållandet av de pacifistiska idéerna. På så sätt skulle själva luftskyddsverksamheten kunna utnyttjas till förmån för pacifismen. I luftvärnsverksamheten däremot anser au det icke möjligt

(Forts på nästa sida)

(Forts från föregående sida)

för föreningens medlemmar att kunna deltaga".

Pacifister skulle alltså allra nädigast kunna hjälpa till att rädda liv genom luftskyddsverksamhet — men inte utan att noga först diskutera saken. Och många var fortfarande motståndare till denna verksamhet.

"Flygvapenfri zon"

Men på vilket sätt skulle man motverka faran för att Sverige skulle bli angripet från luften, när man så bombastiskt tog avstånd från både anslag till luftvärn och deltagande i detta? Jo, genom att förbjuda Hitler att bomba Sverige!

Arbetsutskottet inom centralstyrelsen beslöt den 9 september 1938 vidare att tillsammans med den svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet underteckna en skrivelse till Sveriges regering med följande lydelse:

"I betraktande av den alltmer skärpta krigsföringen i Fjärran östern och Spanien få undertecknade organisationer härmed vädja till regeringen att vid Nationernas Förbunds förestående församlingsmöte föra fram frågan om ett sammankallande snarast möjligt av en allsidig konferens med syfte att återupptaga förhandlingar om nedrustning och som ett första steg åstadkomma ett fördrag om förbud mot allt bombardemang från luften".

Det är tyvärr kländra tongångar, fast idag gäller det kärnvapenfria zoner — förbjud Sovjet att använda kärnvapen i Sverige. Och det är naturligtvis lika realistiskt som att säga "bort med alla poliser, det räcker med att förbjuda brottslingarna att begå brott". Hur utvecklades kriget i Skandinavien? Fråga en norrmän som levde i Finnmark under kriget, han eller hon vet vad bomber är. Ingen pacifist kunde hindra bombardemang av Finnmark, genom att "Tala Hitler till rätta".

Det är inte att undra på att SF&SF under kriget förlorade både medlemmar och sympatisörer. Då förstod allt fler människor vilken organisation som var den verkliga freds rörelsen, nämligen försvaret.

Om detta vittnar brev från föreningens ledning till pastor Hj. Ahlén, daterat den 19 oktober 1945 — ur brevet:

"Jag tror inte, att det är lönt att fortsätta möten av det här slaget... Det är ju möjligt, att tiden ännu inte är inne för offentlig propaganda. Förra gången var ju vår bästa period åren 23-30, alltså först fem år efter krigets slut. Jag tror alltså, att vår styrelse har fattat saken rätt, då den inte gått in för offentliga möten i större utsträckning utan istället för det organisatoriska arbetet".

Lätt filosofiskt kan man konstatera och jämföra med hur människor agerar mot olika otrevliga fenomen. När man blir sjuk går man till en läkare för att få botemedel. Man är aldrig mer upptagen av sin hälsa än just när man är sjuk. Ingen sätter sig i rullstol

innan han eller hon blivit invalid. Ingen förnuftig människa tar en penicillinkur när hon är frisk.

Kriget är ett fenomen som kan jämföras med en sjukdom. Det är under kriget man försvarar sitt land. Att det finns ett försvar även i fredstid är inte märkvärdigare än att man lagrar mediciner för att kunna bota kommande sjukdomar.

Det är först när patienten är sjuk som man kan ta reda på vilken medicin som är rätt botemedel. Så också med kriget. Därför måste man dra lärdom av de dyrköpta erfarenheter kriget gett oss. Vad hjälper bäst mot bomber — att "förbjuda" dem — eller att värna sig mot dem? Vad kan hindra ockupation och underlätta för freden — att skrika efter och förhandla om fred, när man redan har fred, eller att upprusta försvaret? Historien ger klara besked. På samma sätt som sjukhusen lagrar de mediciner som botat tidigare patienter, för att rädda kommande — på samma sätt måste vi prioritera försvaret.

Bidrag

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen arbetade i motvind efter kriget, men inte nu längre. Människor har fått tid att glömma vilka piller som var de rätta — de röda eller de blå? Men på vilket sätt klarade man att över huvud taget överleva som organisation straxt efter kriget — när det inte fanns många "nyttiga idioter" att rekrytera? Svaret ligger i massmediaproducerade lögnar, och genom röda vänligt inställda riksdagsmän och byråkrater som kunde mygla med bidrag.

En representant för föreningens ledning skriver i ett brev den 26 januari 1945 till en fru Sigröd Gällner-Ringenson:

"Vi ha ur en annan tidning, med vilken vi samarbetar, i vår tidning 'Freden' infört en artikel med rubrik 'Folkförsoning nu', vilken anges vara ett referat av ett tal, hållet av M:re Chiang Kai-shek vid stormaktskonferensen i Kairo i slutet av föregående år. Från flera håll ha vi dels telefon- och dels brevledes gjorts uppmärksamma på att M:re Chiang Kai-shek icke hållit något tal vid nämnda tillfälle, och från tre håll har man bestämt uppgivit Eder som författarinna till artikeln... Jag anhåller därför i bästa välmening att Ni är vänlig nog att genom ett meddelande under ovanstående adress klara upp denna mystifikation".

Jag har tyvärr inte haft tid och resurser att efterforska någon förklaring till "den mystifikation" och överlåter till läsaren att gå vidare, eller att använda sin fantasi.

Vad fick "fredsrörelsen" i bidrag budgetåret 1945-46? Enligt deras egna uppgifter i arkivet uppgick den totala summan till 30.000 kronor. Det uppges också att samma summa var avsatt för budgetåret 1946-47.

"Fördelningen tedde sig för sista budgetåret på följande sätt:"

Utrikespolitiska institutet 15.000:-
Informationsbyrån för Mellanfolkligt

Samarbete för fred	8.000:-
Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet	2.000:-
Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen	2.000:-
Nordiska Fredsförbundet	700:-
Skolornas Fredsförening	1.000:-
Utrikespolitiska Föreningen i Lund	500:-
Till stipendier m m	800:-
Summa	30.000:-

Inflationen har orsakat att 30.000 kronor idag inte är samma maktfaktor som på den tiden. Som jämförelse kan nämnas att "Fredstället" i Stockholm fick 85.000 kronor i stöd från Statens kulturråd i år, en droppe i havet jämfört med det stöd som utgår till tidskrifter, organisationer och andra aktiviteter under året.

I den här artikeln har jag förmedlat vissa fakta som jag letat fram genom att bläddra i en liten del av SF&SF:s gamla arkiv. Om Du som läser detta vill veta mer, varsågod, flera kartonger offentlig skräckhistoria ligger och väntar på Dig i Stockholms stadsarkiv på Kungsklippan nr 6. Filip Lundberg

(Forts från sid 7)

handen från Sovjet. Det finns emellertid de som tagit sig in i hemlighet och gett oss information om Ostpreussen, som varit besatt av Sovjet i 40 år. Wille Scharloff har gett ut en bok om Königsberg, som det ser ut idag efter 40-årigt kommunistiskt styre. När man läser den boken får man en skakande skildring av sovjetisk inkompetens.

Vi har väl inte glömt bort mitt hemland helt? Har vi glömt att den berömda astronomen Copernicus kom därifrån, född i Thorn, borgmästare i Frauenburg och senare avliden där. Filosofen Immanuel Kant, en av de största filosoferna genom tiderna, föddes i Königsberg. David Hilbert, född i Königsberg, var en av de nyskapare i matematiken som banade vägen för Einstein. Det finns också berömda författare som E T A Hoffman, Suderman och Siegfried Lenz. Siegfried Lenz var i Göteborg för en tid sedan och höll ett föredrag om sin senaste bok. Läser man hans böcker förstår man att han ofta skildrar sin ostpreussiska miljö som barn. Det finns flera författare och välkända personligheter som kan nämnas.

Jag tycker att det är synd att Ostpreussen i Sverige är ett bortglömt ämne, och att våra grannländer som Baltikum ofta ignoreras av den socialdemokratiska politiken. Baltutlämningen 1946 är en tung skugga över Per-Albin Hansson. Sverige har alltid varit mån om goda förbindelser med Sovjet. Kan det vara en av anledningarna till att Sverige erkände Sovjets rätt till Baltikum, för att sedan kunna glömma bort saken? Likadant förhåller det sig med mitt hemland, Ostpreussen som var tyskt i 800 år, men nu är totalt bortglömt i svenska massmedia. Många av de miljoner som flydde till Väst undan kommunismen lever, och en hel del i Sverige. Jag tror att de, liksom jag, gärna skulle vilja läsa om sitt hemland i våra svenska tidningar. Dietmar Kröhnert

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelningar innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattningar av originalkällan, för såvitt inte annat markerats med citationstecken.

När går tidsfristen ut?

Vi citerar bostadsbidragskommitténs betänkande "Bostadsbidragen" (SOU 1982:58); sidan 110: "en försörjningssituation där inte båda av två makar arbetar heltid — och (som samhället) fortfarande accepterar". Skattereglerna har utformats för att successivt omöjliggöra en sådan livsform, men det är tydligen inte nog. Om vi tolkar kommitténs formulering rätt är det bara en tidsfråga innan staten med förbud ingriper mot familjer med hemmamamma eller deltidsarbetande make (makar).

Privatpost

Genom ett privat initiativ försöker det lilla samhället Nye, utanför Vetlanda, kämpa mot postmonopolet. Posten har lagt ned postkontoret i Nye, vilket har fått en lokal förening att ordna uppsamling av Nyes post. Den organiserar nu en egen kvällstur och kör posten till Vetlanda. Posten frankeras med vanliga frimärken, men dessutom lokala frimärken med texter som "Monopol försödar" och "En halv miljon brev betyder så lite". Enligt gällande monopolbestämmelser är verksamheten brottslig, det är bara att vänta och se när polisen ingriper för att stoppa denna "ekonomiska brottslighet", privatföretagsamhet för att erbjuda sådant som staten inte vill hålla med.

(Sydsvenska Dagbladet, Malmö)

Andra hungerstrejken

Den som under sommaren har följt rapporteringen kring kroatien Miro Baresics hungerstrejk har måhända i det finstilta noterat att han hungerstrejkat förr. Vad vi kunnat se har motivet till den förra hungerstrejken inte avslöjats. En djupdykning i Contras arkiv ger dock svaret: Baresic hungerstrejkade för att få träffa en ortodox präst. Fängvårdsmyndigheterna vägrade att låta honom träffa någon annan präst än den "vanlige", lutherske, med vilket Baresic inte lät sig nöjas.

Det är nog få fångar som ställer sådana önskemål, men det är helt otroligt att myndigheterna inte skulle tillgodose ett så pass rimligt önskemål utan trettio dagars hungerstrejk, om det inte var för att Belgrad utövar påtryckningar på regeringen och därmed indirekt på svenska myndigheter.

Gratis för ABF

Den socialdemokratiska organisationen ABF får i Trelleborg hyra nästan ett helt hus av kommunen gratis. Det är ett nyrenoverat hus från 1800-talet alldeles intill stationen. I bottenplanet finns en turistbyrå och en kafeteria, men de två våningarna över disponeras av ABF. Det är förbjudet för kommuner att på detta sätt gynna vissa organisationer, men man kringgår dessa regler genom att säga att ABF:s arkiv innehåller många dokument som är av allmänt intresse. Ett litet hörn av varje våning måste också vara fritt för "kulturaktiviteter".

Till saken hör att även kommunala institutioner som finns i av kommunen ägda hus (biblioteket, museet m fl) betalar hyra. Det finns också åtminstone ett kommunalt organ som gärna skulle flytta in i de lokaler som ABF nu får hyra gratis, det är kommunens informationsbyrå som är placerad i ett avlägset och nybyggt område.

(Sydsvenska Dagbladet, Malmö)

NATO-anhängarna

Som vi kunde berätta i förra numret av Contra visar en opinionsundersökning att 7% av svenska folket vill gå med i NATO. Siffran bygger på en opinionsundersökning av Testologen, som frågat 2.082 svenskar i åldern 15-70 år.

Vi har nu fått fram siffror som visar vilka grupper det är som är mest intresserade av NATO-medlemskap för Sveriges del. För det första är män betydligt NATO-vänligare än kvinnor (9% för män, bara 5% för kvinnor). För det andra är intresset större i Väst-

Sverige (11%), inklusive Göteborg (11%). För det tredje är det ungdomar under 20 år (12%) som är särskilt intresserade av NATO (pensionärer visar å andra sidan mycket låga siffror — 4%).

Contras redaktör Christer Arkefors menar att siffran trots att den kan förefalla låg måste betraktas som anmärkningsvärt hög mot bakgrund av det massiva trycket från massmedia och etablissemangen för den förda säkerhetspolitiken. Inte sedan början av 1950-talet, när Dagens Nyheter under Herbert Tingsten, drev en kampanj för svenskt medlemskap i NATO, har frågan diskuterats på allvar.

Av de 2.082 svarande ville 7% att Sverige skulle gå med i NATO (150 personer), 0% att Sverige skulle gå med i Warszawa-pakten (en! person), 11% avstod från att svara och 82% föredrog alliansfrihet.

Hemarbetande registreras?

Det är som bekant inte *comme-il-faut* att vara hemarbetande i Sverige. Och säg den fråga som inte har en eller flera statliga organ eller utredningar som intresserar sig för den.

Jämställhetskommittén heter det organ som kommit med ett radikalt förslag för att komma åt hemarbetande. Bakom förslaget står folkpartisterna Karin Ahrland och Gabriel Romanus. Förslaget går ut på att de hemarbetande skall tvångsregistreras hos arbetsförmedlingen och dessutom få besök från "aktiveringsinspektörer" från arbetsförmedlingen. (Barometern, Kalmar)

Per-Olof Nilsson

Vi har tidigare berättat om hur snickaren Per-Olof Nilsson i Billinge häktats enligt den svenska Sydafrika-lagen, som ger myndigheterna rätt att häkta personer i upp till 90 dagar utan misstanke om brott.

Det finns i själva verket två sådana lagar. När nittiodagarsperioden började närma sig sitt slut ville åklagaren förlänga häktningstiden genom att hävda att man gått över från den ena lagen till den andra, och var och en av lagarna gav ju rätt till nittio dagars häktning.

Tingsrätten i Eslöv kände sig tydligen osäker på om man skulle våga gå på åklagarens linje och hittade en väg ut ur dilemmat. Nilsson har satts i konkurs p g r a sköns-taxering. Han hävdar dels att han inte tjänat något det aktuella året, dels att han inte har några tillgångar att betala skatten med. Kronofogden tror honom inte, och misstänker honom därmed för gäldenärsbrott. Ende borgenär är staten, som inte fått in skatt. Domstolen slog fast att Nilsson nu var misstänkt för brott — gäldenärsbrott. Han kunde därför inte längre hållas häktad enligt svenska Sydafrika-lagen (utsökningsbalken), den riktar sig nämligen bara mot dem som *inte* är misstänkta för brott. När misstänkarna mot Nilsson väcktes kunde han alltså vandra ut ur fängelset som en fri man. Så fungerar lagarna i Sverige idag.

Nilsson fortsätter att kämpa mot kronofogden och byråkraterna. Han har bland annat planerat att skriva artiklar om saken. Men då vill inte kronofogden vara med. Eftersom Nilsson är försatt i konkurs får han inte driva rörelsen vidare, och det skulle räknas till rörelsen att skriva artiklar mot betalning. Kronofogden/konkursförvaltaren har därför bestämt sagt ifrån att Nilsson inte får skriva några artiklar. Något som nu utvecklas till en fråga om inte Tryckfrihetsförordningen, som är grundlag, skall gälla även för Per-Olof Nilsson.

Per-Olof Nilsson säger att han "vill betala skatt, men jag får inte tjäna pengar för kronofogden". Han planerar nu en marsch från Ystad till Haparanda med kravet "Jag kräver att få betala skatt".

Konflikten mellan Per-Olof Nilsson och skattemyndigheterna uppstod vid en taxeringsrevision där Nilsson först upptaxerades med flera hundratusen kronor, något som vid rättslig prövning minskades till 355 kronor. Han JO-anmälde skattemyndigheterna, som försvarade sig med att Nilssons redovisning varit så svårbegriplig att det var förstäligt att göra det misstag som taxeringsrevisorn gjort. Någon förklaring på vilka brister det var i bokföring har Nilsson aldrig fått, och han vägrar, i avvaktan på att han får en sådan förklaring, att befatta sig med något som har med redovisning att göra, inklusive de konkurshandlingar som kronofogden vill ha honom att skriva under.

Enmanssammankomst

En normal svensktalande person lägger i ordet sammankomst in att det rör sig om minst två personer. Så inte Eslövs-polisen, som debiterat Contra-medhjälparen Rune Andersson 60 kronor i stämpelavgift för tillstånd att ordna en sammankomst — trots att Rune Andersson var ensam deltagare.

Rune Andersson ville protestera mot behandlingen av Per-Olof Nilsson, när denne var ställd inför tingsrätten i Eslöv.

Eslöv-polisen tillfrågades om det behövdes något tillstånd för aktionen, vilket man hävdade att det gjorde. Till att börja med ville man ha 120 kronor för tillståndet, men det prutades så småningom till 60 kronor.

Rune Andersson vägrade att lösa tillståndet och har sedan klagat hos länsstyrelsen och regeringen (justitiedepartementet). Ove Rainer har undertecknat ett avslag på Rune Anderssons klagomål med att han fått tillstånd och alltså inte har rätt att klaga. Regeringen upphäver därmed länsstyrelsens beslut till den del som det gav besvärshänvisning till justitiedepartementet.

Rune Andersson har dock aldrig klagat på att han fick tillstånd. Han har klagat på att han skall betala för tillstånd till sammankomst när han var ensam. Det var tillstånd att utnyttja allmän plats han sökt om.

På Stockholms-polisen säger man att man aldrig kräver tillstånd när det rör sig om fem eller färre personer. Man känner inte till något fall där en enmansdemonstrant behövt tillstånd om det bara gällt att gå omkring med ett plakat.

När Rune Andersson fjorton dagar senare återvände till Eslöv för en ny liknande aktion brydde han sig inte om att söka tillstånd och kunde obehindrad gå omkring med sitt plakat utanför tingsrätten och polisen.

Här är Rune Andersson i farten i Stockholm, med plakat men utan tillstånd.

Nej till bensinrabatt

Boliden är storkund hos oljebolaget Shell. I Skelleftehamn har de anställda — via fackklubbar Metall, SIF, SALF och CF fått erbjudande om samma rabatt på bensin som bolaget får — upp till 22 öre per liter. SIF, SALF och CF har tackat ja. Men Metalls avdelning 209, som organiserar majoriteten av de anställda, tackar nej. Frågan diskuterades på ett medlemsmöte, där medlemmarna tackade nej av, som det heter, "ideologiska skäl".

Skatt som går med förlust

I tidskriften *Ekonomisk Debatt* diskuterar Ingemar Hansson i en ledare beskattningen av kapitalinkomster. Den skatten går idag enligt Hansson med förlust. 1981 deklarerades som inkomst av kapital, annan fastighet och tillfällig förvärvsverksamhet 18,6 miljarder kronor för privatpersoner. Om man därtill lägger en del av de inkomster som tas upp under rörelse blir summan 21,4 miljarder. Medan underskottsavdragen uppgår till 25,9 miljarder. Om hela beskattningen av kapitalinkomster, inklusive underskottsavdrag, slopades skulle statens skatteintäkter öka! Hansson talar om "vår absurda kapitalinkomstbeskattning".

Man kan nog i stort sett hålla med honom, men politikerna har redan tänkt ett steg längre. Skattereformen innebär ju att man behåller beskattningen på plus-sidan, men minskar avdragsmöjligheterna drastiskt, dvs man beskattar inkomster som egentligen inte finns.

Identiska

lika är två av årets riksdagsmotioner. Motion 2018 av Stig Gustafsson m fl (s) och motion 808 av Wiggo Komstedt och Allan Ekström (m). Bägge vill inrätta ett statligt branschregister för bilverkstäder. Motionerna är ord för ord identiska — nästan två sidor långa. Med den enda skillnaden att den socialdemokratiska motionen vill "undanröja ekonomisk brottslighet", medan den moderata motionen vill undanröja "missförhållanden". Innehållet i motionen är utformat på ett sätt som skulle gynna medlemsföretag i branschorganisationen Motorbranschens Riksförbund, på konsumenternas och icke-medlemmarnas bekostnad. Det är antagligen denna organisation som satt ett färdigt manus i motionärernas händer, som de sedan har ändrat några ord på — och sedan lämnat in identiska motioner.

UTLANDS-NYTT

Flyktförsök från Estland

Fyra personer försökte fly från Estland över Östersjön på en timmerflotte. Flykten misslyckades. De fyra hade kommit ut på internationellt vatten då de greps av sovjetiska säkerhetsstyrkor. Ett av namnen är känt, Kiireno, som är idrottstränare och kommer från ön Ösel. Senast kända uppgift var att de fyra satt fängslade i Tallinn.

För ungefär ett år sedan, i augusti 1982, tog sig Hilmar Pruusild över gränsen till Finland. Han bad om politisk asyl i Finland, men skickades av de finska myndigheterna tillbaka till Estland. Pruusild som kommer från Tartu och är född 1953 hade passerat den sovjetisk-finska gränsen i Karelen. Pruusild sitter nu fängslad i Tallinn.

(Danizdat, Köpenhamn)

Reklamradio i Norge?

I norska stortingets debatt om mediapolitiken i maj i år diskuterades bland annat möjligheterna att återinföra reklamradio. Just det, återinföra. Framstegspartiets ledare Carl I Hagen såg inga hinder att återgå till den situation som rådde i Norge innan den tyska ockupationen. Det var nämligen nationalsocialisterna som avskaffade reklamerna i norsk radio!

(Framsritt, Oslo)

Dödsstraff i Jugoslavien

För en tid sedan dömdes den 61-årige serben Stevan Mojic till döden. Han anklagades för att ha varit ansvarig för avrättningen av några kommunistiska partisaner för fyrtio år sedan. Mojic tillhörde de kungatrogna serbiska partisanerna i kampen mot de tyska ockupanterna. Han flydde i slutet av kriget, då kungatrogna partisanerna och de kommunistiska partisanerna slogs lika mycket mot varandra som mot tyskarna, till Österrike, men utlämnades av britterna. Han lyckades fly och undvek därvid den massaker som drabbade hans medfångar.

Mojic höll sig gömd i elva år i sitt föräldrahem, men arresterades 1956. Han ställdes inför rätta, men fick inget straff. Han har sedan arbetat som lärare och rektor i Sajakas. Han arresterades emellertid oväntat 1982. Aklagaren hävdade att han 1942 varit utredare åt en domstol som avkunnat dödsdomar mot de kommunistiska partisanerna. Huvudvittnet hette Branko Spajic, men denne vägrade att infinna sig vid rättegången och måste föras dit med väpnad eskort. Han kunde under förhören vid rättegången inte andra något mot Mojic. Trots detta dömdes Mojic till döden.

(FCI, London)

Estniska dissidenter

Ockupationsmyndigheterna i Estland har börjat en ny omfattande kampanj mot olik-tänkande i Estland, liknande vägen av husrannsakingar 1975.

Den 1 och 2 mars 1983 genomfördes operation "1 mars". Husrannsakingar påbörjades då klockan sju på morgonen och höll på till sena kvällen. Fullmakterna var undertecknade av KGB-översten L Nikitin och KGB-majoren Heino Kruusmaa från Tallinn. I operationen deltog bland andra översten Marat Zjukov från avdelningen för särskilt viktiga ärenden, och KGB-majoren Anto Ots. Samtidigt stängdes alla telefoner tillhörande misstänkta personer av. Syftet var att eliminera risken för nyhets-spridning till Väst.

Aktionens offer i Tallinn var: Eve Pärnaste, Heiki Ahonen, Adrikorn m fl.

I Tartu: Karin Inno, Urmas Inno, Karl Altoa, Oie Larrman, Ule Einaste, Arvo Pesti, folksångaren Rein Ounap, Ulla Järvi, Lagle Parek m fl.

I Pärnu: Ilse Heinsalu, Eva Ahonen m fl.
Den 5 mars klockan 9.30 arresterades dissidenten Lagle Parek på gatan i Tartu. Hon greps av tre KGB-officerare och anklagades för antisovjetisk agitation och propaganda. L. Parek var en av dem som undertecknade appellen till finska medborgare att inte delta i byggandet av Muuga-hamnen. Appellen har presenterats också i den svenska pressen.

För att tysta obehagliga personer har den kommunistiska regimen i Moskva återigen börjat iscensätta mord. Den estniska filmkritikern Lembit Hanni mördades i Tartu redan den 1 augusti 1979 och den estniska TV-redaktören Rein Varrak blev ihjälslagen våren 1982. Det sistnämnda fallet utreddes aldrig. Hösten 1982 började speciella kurser för värnpliktiga i Tallinn, värnpliktiga som inte var inkallade utan fick genomgå utbildning av KGB-officerare hur man dödar effektivt med bilar och hur man gör när offret bara är medresenär. Kursen arrangerades genom DOSAAF (Arméns, flygets och marinen frivilliga hjälpförening). På senare tid har man skickat estniska ungdomar till speciella skolor, där de lär sig främmande språk och förbereder ett sovjetiskt maktövertagande. En av skolorna ligger i Dusjanbe (Tadzjikistan). Arbetet pågår från sju på morgonen till sena kvällen. Bland andra språk lär man sig också svenska.

Anklagelser av sovjetiska myndigheter är ofta irrationella och löjliga. T ex vägrades den kände estniska popkompositören Toivo Kurmet, numera bosatt i Sverige, tillstånd att publicera sin musik på skivor. Som skäl framfördes det att hans musik är för bra för publicering i Sovjet. Men hans första singelplatta "To the people of Earth, with love!"

kom ut här i Sverige för några dagar sedan.

Det betyder att med undertryckning av skapandet och tänkandet vinner man ingenting. Estniska dissidenter meddelade att de kommer att fortsätta kampen, oavsett den nya repressionsvägen.

Jüri Lina

Ambassadör utvisad

Den nordkoreanske ambassadören i Helsingfors, Yu Chae-han, utvisades nyligen från Finland sedan han försökt muta finländska politiker. Mutorna syftade till att få politikerna att agera mot att Interparlamentariska unionens kommande konferens skall hållas i Seoul i Sydkorea.

(Nemzetör, München)

Skattmasen

Nu börjar vi förstå varför vänstern protesterar mot video. Ett nytt amerikanskt videospel heter *Tax Dodge* (Skattesmätning). Spelet, som är en kassett att användas tillsammans med en Atari speldator, beskriver hur skattmasen försöker lägga beslag på spelarens pengar. Spelaren skall försvara sig mot skattmasen. Spelets konstruktör Jon Freeman säger till tidskriften *Inc* att "Skattemasarna är små otäcka kryp" och att spelet är en positiv variant till alla de spel "där konstiga figurer springer jorden runt och dödar och äter upp människor".

I USA kostar spelet \$ 39.95 (300 kronor).

RFE-chef dödsdömd

Chefen för Radio Free Europes polska avdelning, Zdzislaw Najder, har i sin frånvaro dömts till döden av en militärdomstol i Warszawa. Najder lämnade Polen före militärens maktövertagande i december 1981.

HGO

Zdzislaw Najder, journalist som dömts till döden i sin frånvaro i Polen.

Bulgariska vapen till Sydafrika

Dansk polis har gripit två ansvariga för leveranser av bulgariska vapen till Sydafrika. Affärerna gick genom ett uppdyktat bolag i London. Affärerna skall ha varit av storleksordningen 100 miljoner kronor. Enligt den brittiska tidningen *Sunday Times* har den i USA bosatte västtyske vapenhandlaren Peter Mulack gjort affärerna direkt med Bulgariens president Todor Zjivkov.

Affärerna, som tydligen haft många internationella förgreningar, avslöjades när turkiska poliser gjorde en rutinkontroll på ett fartyg som passerade Bosporen.

(GT, Göteborg)

Studielån i privat regi

Också i USA har man problem med en gigantisk byråkratisk apparat kring studielån i statlig (federal) regi. På senaste tid har man bl a återinfört inkomstprövning för äkta makar i syfte att spara pengar. Och då blir inte administrationen enklare.

Men det finns andra sätt att ordna studiefinansieringen. Flera universitet släpper nu i egen regi ut obligationslån för att finansiera studenternas studier. Först på plan var Dartmouth College, som sommaren 1982 placerade obligationer för 29 miljoner dollar på marknaden. Obligationerna såldes på 24 timmar. Flera universitet följer nu efter med samma modell. Avkastningen på obligationerna är enligt amerikansk lag skattefri.

(Reason, Santa Barbara)

Internationell frihetsorganisation

I Paris har organisationen *Résistance Internationale* bildats. Det är en rörelse som samlar frihetskämpar från olika delar av världen. Många kommer från Sovjet-bloket. Vladimir Bukovskij har utsetts till ordförande och i ledningen i övrigt återfinns bl a Vladimir Maximov, Pjotr Grigorenko (båge från Sovjet), Huber Matos (Kuba) och Alfonso Robelo (Nicaragua).

Många framträdande namn i fria länder har också ställt upp för den nya organisationen, exempelvis Saul Bellow, Simone Weil, André Glucksmann och Winston S. Churchill.

Privat företag gör det bättre

Internationella kommunförbundet i Haag har låtit utreda möjligheterna att sänka kostnaderna för kommunerna genom att lägga ut tjänster på entreprenad till privata företag. Upp till 50 procents besparingar kan uppnås genom entreprenaderna.

Mat byts mot vapen

Den mat som Västeuropa skickar till de svältdrabbade i Etiopien når nästan aldrig sitt mål. Det mesta går istället till Sovjet som betalning för vapen.

Det berättar *Sunday Times*, som citerar en anonym etiopisk statstjänsteman som sökt politisk asyl i Storbritannien. Han berättar hur den spannmål som EG-länderna skickar till hamnstaden Assab vid Röda havet får nya adresslappar och går vidare till Sovjet, lastad på sovjetiska fartyg.

Minst två miljoner människor svälter f n i Etiopien.

Andra källor berättar att mat för de svältande hamnar hos etiopiska armén. Livsmedel är den enda tillgång Etiopien har hävdar en brittisk kvinna som arbetat inom en eritreansk hjälporganisation. Därför tvingas man exportera det lilla som finns för att betala de sovjetiska vapnen.

Etiopien är ett av de afrikanska länder som är mest fastlåst i det sovjetiska blocket. Regimen är utpräglad marxistisk-leninistisk.

Fånge i 23 år

I detta nummer av *Contra* finns en intervju med Armando Valladares, som suttit 22 år i kubanskt fängelse. Han släpptes förra hösten. Men nu har det gått 23 år sedan Castro på allvar slog till mot oppositionen. Det finns därför en hel del politiska fångar som suttit fängslade i 23 år. En av dessa är Alejandro

Miguel Novo Alvarez. Han är född 1942 i Havanna och greps i april 1960 för värnpliktsvägran. Han är religiös.

Nyligen har han lyckats smugla ut ett meddelande till FN. Han berättar hur han suttit merparten av sitt liv i Castros fängelse och hur han utsatts för upprepade misshandel. Han var ursprungligen dömd till 20 år, men när tiden var slut fick han veta att straffet var förlängt med två år, och när dessa år gått fick han ytterligare straff.

(Menschenrechte, Frankfurt)

Kommunistguerillan i Thailand på väg att försvinna

Den kommunistiska guerillan i Thailand hade enligt egna uppgifter ungefär 11.000 medlemmar 1979. Idag har man bara 2.000 medlemmar, enligt egna och säkert överdrivna uppgifter. Längs gränsen mot Laos och Kambodja är det idag bara fråga om några hundra guerillasoldater, medan det i söder längs gränsen mot Malaysia finns något tusental man.

Orsakerna till tillbakagången är dels den thailändska regeringens framgångar i guerillabekämpning, men också Kinas minskade intresse att stödja guerillan och de fortsatta striderna i Kambodja.

BESTÄLL CONTRAS ARTIKLAR HÄR!

Nyhet

Victor Sparres bok *Lågan i mörkret*. Boken är på 197 sidor och kostar 44:-.

Prislistan gäller fr o m 1983-08-22. Reservation för prisändringar som träder i kraft när ny prislista utkommer. Priserna inkluderar 23,46% mervärdesskatt.

Contra

- ... Contra, äldre nr, per styck 5:-
- ... Contra, prenumeration 39:-

Affischer

- ... Solzjenitsyn/Sacharov 24:-
- ... Churchill 24:-
- ... Sovjet ut ur Östeuropa 9:-
- ... Contra-affischen gratis

LP-skivor

- ... Sånt som får mig att ilska till 46:-
- ... En sång om friheten 46:-

T-shirts

- ... "Sverige fritt från socialism" 44:-
 - ... Sverige-Amerika-tröjan 44:-
 - ... Frihet för Östeuropa 34:-
 - ... Contra-tröjan 34:-
- Storlekar: 140cl, 150cl, 160cl, XS, S, M, L, XL, XXL och XXXL.

Klisteretiketter

- ... Sverige fritt från socialism, 7st 3:-
- ... Med USA för frihet, 10 st 3:-
- ... Prag 1968 2:-
- ... etikettark, 24 märken, 8 motiv 5:-
- ... Sverige fritt från socialism, stora 5:-
- ... reklametiketter för Contra gratis

Rockslagsmärken

- ... Nej till kommunism 4:-
- ... Sverige-Amerika-märket 4:-
- ... Svenska flaggan 4:-
- ... Stoppa vänsterextremismen 4:-
- ... Löntagarfonder. Helknäppt. 4:-

Vykort

- ... Nancy & Ronald Reagan, 5st 10:-

Bildekalor

- ... "Sverige fritt från socialism" 10:-
- ... Stärk försvaret NU! 10:-
- ... Mot löntagarfonder 12:-

Nyckelring

- ... Svenska flaggan 7:-

Böcker

- ... Andersson: Rättsstat i uppl 40:-
- ... Anger: Raoul Wallenberg 72:-
- ... Barron/Paul: Kambodja 29:-
- ... Beckmann: Kärnkraft 33:-
- ... Burke: Reflektioner om 71:-
- ... Carlsson: Jag var fånge i Sovjet 38:-
- ... Churchill: Till Västs försvar 69:-
- ... Edwards: Ronald Reagan 71:-
- ... Gerholm: Varför kärnkraft 15:-
- ... Hegeland: Vad tjänar du mest på? 18:-
- ... Holmberg m fl: Östeuropa 40:-
- ... Husbondens röst 40:-
- ... Huyn: Uppmarschen 58:-
- ... Haggman: Förintelsen 19:-
- ... Häggm/Skard: Kommunismen 41:-
- ... Johnsson: Dessa förföljda 45:-
- ... Har freden en chans? 59:-
- ... Janouch: Siste mohikanen 69:-
- ... Kortjnoj: Antischack 59:-
- ... Leys: Kinesiska skuggbilder 50:-
- ... Nilsson: Skattesmällen 60:-
- ... Nixon: Det verkliga kriget 60:-
- ... med Nixons namnteckning, tillägg 31:-
- ... Sanden: Eva — agent för KGB 46:-
- ... Skrattsalvor mot öst 36:-
- ... Solzjenitsyn: Västerlandets misstag 40:-
- ... Sparre: Lågan i mörkret 44:-

- ... Strauß: Uppror i öst 20:-
- ... Tyranniets triumf 3:-
- ... Walker: Kina 5:-
- ... Wiegert: Dagis — Nej tack 39:-
- ... Vittnen från Gulag 25:-

Genom medlemskap i Bokklubben Frihetsforum kan flertalet böcker fås till reducerade priser. Skriv så sänder vi fullständig information.

Beställ så här:

1) *Postgiro*. Sätt in beloppet på postgiro-konto 85 95 89-4 (i Finland 1125 82-9, i Norge 1 99 82 77 och i Danmark 1 69 06 98). Eller svenskt bankgiro 261-2638. Ange på talongen önskad artikel. *Porto tillkommer med 5:- per beställning.*

2) *Check*. Skicka in beställningssedeln tillsammans med check ställd på Stiftelsen Contra. *Porto tillkommer med 5:- per beställning.*

3) *Postförskott*. Skicka in beställningssedeln till Contra. Vi sänder varorna per postförskott. *Porto tillkommer med 12:- per beställning.*

Beställningar över 150:- levereras utan portotillägg. Angivna priser gäller även i norska kronor. Vid omräkning till finska mark dra av 20% och till danska kronor lägg på 25%.

Betalningssätt:

- Postgiro Check/kontanter
- Postförskott

Anges ej betalningssätt skickas beställningen automatiskt som postförskott.

Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Namn

Adress

Ortsadress

GAMLA SANNINGAR I NY OMGIVNING

(*iforismer sammanställda och kommenterade av Jan Collander*)

Mänskan föraktar den som visar henne uppmärksamhet, men beundrar den som inte påverkas av henne.

(*Thukydides; om jämlikarnas uppträdande*)

En halvsanning är fulare och farligare än en lögn. Lögnen är medveten, dubbelt så lätt att upptäcka — dubbelt så lätt att vederlägga.

(*om nutidsmänniskans vardagliga kommunikationsproblem och om politikerens medvetna språkbruk*)

En stat med sämre men orubbliga lagar är bättre än en stat med goda lagar men inte åtföljda; okunnighet med måttliga begär är gagneligare än klokhet med tygellöshet.

(*Thukydides; om revolutioner i u-länder, om svälten i tredje världen*)

Konsten att fråga är en utpräglat filosofisk konst, och en fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.

(*Atos Wirtanen; om de häckande Guds icke-existensbevisarna*)

Det finns så få frågare — men svararna trängs på gator och torg.

(*Atos Wirtanen; om de förklokade experterna*)

Dygden uppskattas bäst till sitt fulla oegenlytiga värde i den tid då den lättast framträder.

(*Tacitus; om anno dazumal hemma — dygden är ett i Sverige obrukat ord samt en okänd företeelse — och om la vertu, die Tugend och the virtue av idag borta*)

Prövad i motgång själv jag misskund visar mot andra.

(*Vergilius; om befrielsearméernas barmhärtighet kan detta inte sägas*)

Många säger att det vackra är falskt, bara för att det är vackert.

(*om den moderna svenska människans rädsla att erkänna sin skönhetsdyrkan*)

När Armando Valladares frigavs efter 22 år i Castros fångelser var det tack vare påtryckningar från framförallt Frankrikes president François Mitterand. (Olof Palme har veterligen inte gjort några insatser för fångarna på Kuba). Här syns Armando Valladares tillsammans med sin hustru Marta.

amerikanska linjen under Reagan, med bl a FN-ambassadören Jeanne J Kirkpatrick, är både riktig och nödvändig.

Om sina framtida planer berättar Valladares att han nu kommer att kämpa för sina *compañeros*, som ännu befinner sig i Castros fångelser. Tillsammans med ryssen Vladimir Bukovskij tog således Valladares nyligen initiativ till grundandet av "motstånd-internationalen", med representanter från Afghanistan, Albanien, Angola, Bulgarien, Kina, Kuba, Kap Verde, Mozambique, Nicaragua, Polen, Rumänien, Tjeckoslovakien, Ukraina, Vietnam, Jugoslavien, Laos, Estland, Litauen, Argentina och Ryssland.

Syftet med organisationen är att "bekämpa sovjet-totalitarismen, vars uttalade mål är världsherradöme". Men som Valladares understryker: — Vi kommer självklart också att stödja de demokratiska krafter som kämpar mot militärdiktaturer eller civila oligarkier i länder med auktoritära regimer.

I organisationens stödkommitté finns bl a Raymond Aron, Simone Veil, Bernard-Henri Lévy, André Glucksmann, Eugène Ionesco, Winston S. Churchill, Robert Conquest och Simon Wisenthal.

Stöder Contras

Tycker Du att Nicaraguas kommunistiska system blir tillräckligt avslöjat i internationella media?

— Nej. Internationella media framställer situationen i Nicaragua fel. Avrättningar och massakrer uppmärksammas inte och oppositionens mål förvrängs säger Valladares.

— Många av de beskyllningar som idag riktas mot *contras* — att de vill ha Somoza-syste-

met tillbaka — är vad kubanerna utsattes för i början av 1960-talet, när de kypade mot Castro, säger Marta Valladares. — Då fick de höra att de stödde Batista. Sanningen är emellertid att såväl kubanerna då som Nicaraguas *contras* idag inte kan acceptera att en diktatur ersätts med en annan, säger hon.

Marxism och frihet

Tror Du, Armando Valladares, att det är möjligt att kombinera marxism och frihet?

— Det är helt omöjligt. Utan koncentrationslägren och mord på befolkningen är det omöjligt med marxism. Detta beror på att marxisterna bortser från grundläggande känslor hos människan. Istället ser de människan som en maskin som de kan styra som en robot.

Marta tillägger därefter att det finns stora likheter mellan systemen i Chile och Argentina och systemet på Kuba. — Med den skillnaden att Castros Kuba är värre. Något som liknar det som sker på Plaza Mayor i Buenos Aires, där mödrar demonstrerar för försvunna söner, är helt otänkbart på Kuba. 1960, då Armando genomförde en matstrejk tillsammans med många andra fångar, gick jag och andra hustrur till inrikesdepartementet för att få veta hur fångarna behandlades. Vi kom aldrig så långt. Polisen arresterade oss på gatan utanför och vi måste tillbringa elva timmar i fängelse. Men sådant talas det knappast om i internationell press, säger Marta.

Till slut, när kan Kuba bli en demokrati?

— På det finns det bara ett svar: Den dagen Herren för Fidel Castro till sitt rike . . .

Joachim Bamrud

Fidel Castro — ett hot mot världsfreden

6,2 miljarder svenska kronor har riksdagen beviljat i u-landsunderstöd — en ökning med 500 miljoner. Bland de länder som erhåller bidrag finns några av världens värsta diktaturer — Vietnam, Mozambique, Angola, Nicaragua, Tanzania, Etiopien och Kuba.

När den borgerliga regeringen 1977 skar ner bidraget till Kuba från 75 miljoner till 45 rasade Castro mot Sverige. Han hade till och med fräckheten att skicka en delegation till Stockholm som protesterade mot nedskärningen, samtidigt som man tiggde mer pengar av de svenska skattebetalarna.

Socialdemokrater och kommunister ställde sig helhjärtat bakom diktatorn. A-pressen, radio och TV, grät krokodiltårar över det stackars fattiga Kuba och det minskade stödet till landets sjukvård. Framför allt tyckte man synd om de kubanska barnen, som nu inte längre kunde gå i skolan, därför att det saknades pengar till tryckning av skolböcker. Det hela var en ren lögn. De flesta kubanska skolböcker trycks i Sovjetunionen, som sedan skickar det marxistiska materialet till Kuba.

I själva verket användes de svenska biståndspengarna till att underhålla kubanska militära rådgivare, marxistiska lärare, läkare och sjukhuspersonal i afrikanska stater, som Angola och Etiopien.

Ett land som i dag har den starkaste krigsmakten i Latinamerika och som har råd att skicka tiotusentals soldater till Afrika och Mellanöstern är inget utarmat land.

Armén består av 100.000 man, utbildade av östtyska och sovjetiska militära rådgivare. Krigsmakten är försedd med moderna vapen från Tjeckoslovakien och generalstaben leds av sovjetiska officerare. Hundratal civila ryssar innehar nyckelposter inom administrationen. Östtyska specialister sköter landets kommunikationer.

Marinen med cirka 10.000 man och en flotta av moderna sovjetiska kanon- och torpedbåtar, minfartyg, patrullbåtar och landstigningsfarkoster är utrustad med ryska STYX-robotar och SA-2AA-robotar. Vidare ingår ett starkt marinflyg. Sovjetiska flottstyrkor är stationerade i kubanska hamnar.

Flygvapnet har cirka 20.000 man och moderna sovjetiska stridsflygplan, bombplan

(Forts på sid 19)

Polisens tortyr i Polen

I Polen fortsätter förtrycket, ofta med metoder som sällan skildras i västerländska media. Västkorrespondenterna måste vara försiktiga för att inte bli utvisade. Wieslaw Patek har i Sverige kunnat göra en sammanställning som bygger på uppgifter från Solidaritet och den polska exilregeringen i London.

Allt får man inte skriva från Polen för närvarande. Man kan beskriva demonstrationer, milisens eventuella tårgasattacker, om påvens besök i juni och vissa ekonomiska och kulturella spörsmål. Men det är allt. Västkorrespondenterna ställs ofta inför valet att berätta en del av sanningen eller säga hela sanningen och utsätta sig själva och sina polska medarbetare för trassel och eventuellt t o m bli utvisade.

Flera informationer kommer därför direkt från flyktingar som anlant på sistone till Sverige. Det som de har att berätta är ibland härresande. Polska milisens, som polisen kallas där, brutala metoder har som huvudsyfte att injaga skräck hos befolkningen. Vem kan t ex tro att man under rusningsdags på eftermiddagen beskjuter personer som väntar på bussen med gummikulor eller tårgasgranater från förbipasserande polisbilar. Eller att man helt enkelt rövar bort vissa oppositionella, för dem till skogen, klär av dem nakna och besprutar dem med en frätande vätska. Flitigt använda argument på gator och torg är naturligtvis batongen, utnyttjad så hårt att ambulanser har fullt upp att göra för att föra människor med brutna armar och ben eller hjärnskakning till sjukhusen.

På polisstationen, där andra hamnar, fortsätter ibland misshandeln med sparkar från poliskängor, i vissa fall med dödlig utgång. Ibland dirigeras hela busslastar till polisstationen för att ge passagerarna en blodig läxa i "förebyggande syfte". Utan någon som helst anledning kan förbipasserande bortrövas av en polisbil och föras till polisstationen där man tvingas springa mellan två rader av polismän som slår dem hårt med batonger eller andra tillhyggen, oberoende av offrens ålder. Detta kallas cyniskt nog "hälsostigen". Det är inte bättre under förhöret, där den förhörde i samband med varje fråga tilldelas en örfil eller ett batongslag.

Man frågar sig varför allt detta görs mot människor som inte ens har demonstrerat eller uppfört sig provocerande mot milisen eller dess fruktade motoriserade avdelningar ZOMO? Det ligger i sakens natur att en kommunistisk stat — liksom varje totalitär stat — inte en längre tid kan styras utan att befolkningen känner rädsla inför ledarna, som inte valts på demokratiskt sätt, utan som i Östeuropa är tillsatta av en mäktig granne.

Hela familjer misshandlas

Misshandeln omfattar ibland hela familjer. Stanislaw Matejczuk, 24, bosatt i Warszawa, anklagades för inte så länge sedan för ett påstått mord på en polissergeant. Han misshandlades i sitt föräldrahem

Internationellt kända personer som Lech Walesa har behandlats på ett någorlunda rimligt sätt i Polens fångelser. Situationen är en helt annan för de tusentals okända fångarna. Flera fall av misshandel och tortyr till döds är kända i Väst.

trädgård i fyra timmar av fem milismän. Varje gång han föll lyftes han i håret. Hans far kastades mot bilens motorhuv och slogs i ryggen och huvudet medan Stanislaws syster också misshandlades. Samma natt fördes unge Matejczuk till polisens högkvarter i Mostowski-palatset, där han sattes i handbojor som fästes fast i stolen och han slogs i huvudet. Samtidigt stack man honom med synålur under naglarna. Vid 13-tiden bars han in på bår till allmänne åklagaren, där han förhöordes på nytt under örfilar till klockan 21, utan mat eller dryck. En läkare gav honom bara en stärkande spruta och te, därefter vid 2-tiden på natten fördes han till cellen.

Han förhöordes på liknande sätt i två veckor

mellan kl 03.00 på natten och klockan 13.00 följande dag. Han torterades inte längre, men blev slagen. Sedan överfördes han till Mokotowski-fängelset och hans vidare öde är okänt.

19-åriga Piotr Majchrzak, elev vid trädgårdsskolan i Katowice, angreps utan någon som helst anledning av milismän på gatan vid 21-tiden. Som följd av batongslag i huvudet avled han en vecka senare på sjukhus. Studenten Andrzej Urbanowicz anhölls i Warszawa. Hans studentrum förseglades och en vecka senare fick hans mor i Augustów i norra Polen en förseglad likkista, som hon inte fick öppna. Hon hade bara underrättats om att sonen blivit offer för en påstådd "trafikolycka".

Den på sistone till sex års fängelse dömd

Solidaritets-ledaren från Slonsk, Wladyslaw Frasyniuk, hölls i början i Wroclaw-fängelset i den sk tiggerburen, där han ständigt utsattes för glåpor från personalen.

Grym tortyr

På vissa fånganstalter förekommer tre särskilt grymma sätt vid tortyr. Det första utgör ett litet fullständigt isolerat rum utan fönster och ventilation. Efter omkring tre timmar börjar fången kvävas och en halvtimme senare faller han ner medvetslös. Första frågan han möts av när han i korridoren återkommer till medvetande är om han erkänner allt han anklagats för — trots att det till största delen inte är sant. Det andra sättet att framtvunga ett "erkännande" är

mer invecklat och ännu mer sadistiskt. Iklädd en tvångströja får fången sina armar vridna bakom ryggen och hängs i handlederna i taket på ett sådant sätt att han knappt når golvet med fötterna. Om nu någon ger honom en puff kommer hans ryggkotor ur led, vilket ger stora smärtor och ofta leder till invaliditet. Efter denna behandling frågar man om han erkänner. Den tredje sortens tortyr utförs på en delad säng med en skruv i mitten. Fången binds vid sängen, som sakta förlängs. Vid en sådan behandling uppstår bestående skador i ryggraden. De ovannämnda förhörsmetoderna förekommer dock inte i alla fångelser.

På gården till Mostowski-palatset i Warszawa står en stor bur där anhållna placeras, sedan kallas de en och en till förhörslokalen. Innan de kommer dit måste de också passera den ökända "hälsostigen". Förhørsledarna bryr sig inte om vad de säger och dikterar sina egna versioner för protokoll. Förhörda packas tätt i en annan bur inne i palatsbyggnaden — de har redan då oigenkännliga svullna och blödande ansikten, "blåttiror", svårt att hålla sig på benen. Slutligen placeras de i överfyllda celler, där de under resten av natten hör skrik och jämmer vid förhören med nya anhållna. Denna misshandel av de tillfälligt gripna personerna kallas av säkerhetsmän för "uppfostran av samhället". Dess slutliga mål är att övertyga människorna att myndigheterna är allsmäktiga och att allt motstånd därför är meningslöst. Men det fortsätter ändå både i form av hundratals underjordiska tidskrifter och då och då av underjordiska "Solidaritets"-radiosändningar som emellertid störs.

Invalida i militärtjänst

Trots att krigstillståndet upphävts utgör WRON — militära rådet för nationell räddning — som det cyniskt nog heter, fortfarande landets faktiska ledning. Sedan årsskiftet bildades på WRON:s order 22 speciella militära läger, dit man skickar människor oberoende av deras hälsotillstånd, på "värnpliktsjämsgöring". Oftast är det Solidaritetens medlemmar och andra som redan tidigare satts i interneringsläger. Till dessa läger skickas ibland otroligt nog personer som går med kryckor, som saknar fingrar på höger hand eller har en förlamad vänsterhand och personer med kroniska hjärtbesvär. De har klassats i hälsogrupper B, C, D och E och kallades till läkarundersökning och fick denna klassning bekräftad. Dessa invaliderade människor tvingas nu med full utrustning springa 3,5 till 5 km, med påföljd att många drabbas av infarkt. Fältsjukhusen har varken läkemedel eller utrustning för sådana fall. Följaktligen förekommer dödsfall. Officiellt betecknas dessa personer som "kapabla att vistas inom kasernområdet". Det hela utgör en skandal som pågår mitt i Europa utan den allmänna västeuropeiska opinionens kännedom.

Det välkända schemat upprepas. Vi vet

mer om liknande händelser i Syd- och Mellanamerika, Afrika och Mellersta östern än i det närliggande Polen. Förhållandena i dessa militära läger är i regel värre än i interneringslägren. Vintertid förlades de inkallade vid Chelmmo i kalla och fuktiga tält och i Czerwony Dwór i icke uppvärmda järnvägsgodsvagnar. Människor tvingas till tio timmars tungt arbete och får ofta dålig mat och dålig medicin. Upp till 60% insjuknar.

Mässor tillåts inte i förläggningarna.

Kuba är ett härläger. Här tränas barn att ta isär och sätta ihop sovjetiska eldhandvapen. Olof Palmes partikamrater behöver i alla fall inte ta upp några protester mot krigsleksaker i samband med Castros besök. På Kuba har man riktiga vapen istället.

och spaningsplan. Kusterna är späckade av kustartilleri, radarstationer, underjordiska robotbatterier och avskjutningsramper, avsedda för sovjetiska medeldistansrobotar. Till dessa styrkor kommer 100.000 milisoldater. Det kan vidare nämnas att skolbarnen erhåller vapenutbildning.

Kuba är inte bara ett härläger, det är också en filial till Sovjetunionen för utbredandet av världsrevolutionen. Från Kuba går också en jämn ström av agenter, militära rådgivare och terrorister till grannländerna. Vapen och krigsmaterial tillverkat i Sovjet smugglas via Kuba till de flesta sydamerikanska stater. Kubanska spioner arbetar i USA och Kanada, där öststaternas ambassader och konsulat utgör operationsbaser för den underjordiska verksamheten.

Redan efter Castros maktövertagande inleddes den militära infiltrationen i grannländerna. Den mest omskrivna aktionen riktades mot Peru och Bolivia i syfte att störta ländernas regeringar. Ledare för expeditionerna var Castros intima vän och vapendragare Che Guevara. Försöken att starta en revolution misslyckades och Guevara dödades. I dag hyllas denne marxistiske terrorist av världens kommunistpartier, socialister och Sveriges radio och TV.

permission ges inte för kyrkobesök och religiösa bilder, liksom kort på påven, besågtofs. De inkallade reste två kors, vilket bestraffades med extra vaktjänst på natten.

Wieslaw Patek

Fakta i denna artikel har hämtats ur ett memorandum från den polska exilregeringen i London och från den underjordiska Solidaritetens koordineringskommissionens memorandum till ESSK-konferensen i Madrid.

Moskva har hedrat "hjälten" genom att uppkalla ett universitet efter honom, en ära som han delar med en annan marxist, afrikanen Lumumba.

Däremot har man aldrig hedrat de tiotusentals politiska fångar som mördats av Castros anhang.

Vid Olof Palmes besök på Kuba visste alla initierade att tusentals motståndare till Castro och hans diktatur satt inspärrade i omänskliga kubanska fångelser. Bland dessa fångar fanns hundratals fackföreningsledare och tusentals arbetare, författare, konstnärer och intellektuella. Inte ett ord till protest hördes från den socialdemokratiska partiledaren. Palme teg som muren. Det var en rörande scen när diktatorn Fidel Castro på Havannas flygplats omfamnade sin gode vän och gynnare Olof Palme.

Att döma av Olof Palmes okritiska och fjäskande upptärdande i samband med detta besök, ägde den svenske statsministern ringa kunskap om det kubanska samhällssystemet och Fidel Castros verkliga natur. En obegriplig brist på kunskap, men ändå uppenbar. Eller var det så att Palme mycket väl kände till förhållandena på Kuba?

Ingen svensk vill se denne ryske marionett som gäst i vårt land.

Björn Arrhén

Frihet och makt

Frihet och makt utgör en del av de tjeckoslovakiska bidragen (tio av arton) till ett planerat tjeckoslovakiskt-polskt sociologiseminarium om medborgarrättsrörelserna i Öst. Seminariet kom dock aldrig till stånd, på grund av att fem av de tjeckoslovakiska författarna arresterades, och man beslöt då att ge ut det tjeckoslovakiska bidraget separat.

Boken börjar inte bra. Redan i förordet läser man med förvåning om "Västs förtryckta", "kapitalistisk militans" och "privatisering — baksidan av den svenska modellen". Det fortsätter inte bättre i de två första inläggen (av Jiri Dienstbier och Jiri Hájek), båda skrivna av socialister med en noterbar tanke — begreppsförvirring. Man kan med fördel börja läsa på sidan 39, där den tredje uppsatsen börjar. Den är skriven av Václav Benda och är en objektiv och konstruktiv avhandling om hur Charta 77 skall kunna vara mest effektiv. En mycket bra artikel.

Nästa inlägg, skrivet av Miroslav Kusý, utvecklar på ett förnämligt sätt teorin om "som-om-samhället", dvs diktaturens behov att vila på ideologin, av vilken verkligheten blir beroende och inte, som i demokratiska samhällen, tvärtom. Kusý säger bli "Chartan proklamerade sig som ett moraliskt program, inte som en politisk rörelse utan som en moralisk. I realsocialismens rike dök de nya kristna åter upp ur ett obestämbart historiskt töcken. De som var det öppet undertecknade läsligt (läs: De som undertecknade läsligt; en av de få bristerna i översättningen) och skickade sina namn och adresser till Statssäkerheten samt lät sig kastas inför vilddjur. De hemliga (läs: anonyma) offerar på dagen till de realsocialistiska gudarna och går på natten till de chartistiska katakomberna och tar nattvarden. De uppkågade kommer kanske i läroböckerna, för de andra återstår emellertid den otacksamma uppgiften att anonymt hålla rörelsen vid liv och till och med få den att förverkliga sina mål".

Härpå följer bokens verkliga höjdpunkt, Václav Havel's artikel (vilken upptar 78 sidor, nästan en tredjedel av hela boken). Han får oss att förstå den verkliga skillnaden mellan kommunistdiktaturer och "klassiska" diktaturer. Han förklarar också vad dissidens i Öst verkligen är, vilket är mycket behövligt för oss av massmedias summariska definitioner förblindade individer. Det hela är en mycket tung kaka och det tar tid och energi att tillgodogöra sig. Men det är väl värt besväret.

Zdenek Mlynár utvecklar i sitt bidrag definition av dissidens i Öst på basis av vad Havel skrivit i föregående kapitel. Han gör detta på ett icke särskilt förtjänstfullt sätt.

Härnäst följer en artikel av Peter Uhl, vilken ger intryck av en förvirrad person som inte har klart för sig vad han egentligen skriver om. Ett kapitel att hoppa över.

Rudolf Batték är författare till nästa artikel. Han behandlar olika kontraster hos människan och hennes agerande (andlig-materiell, position-opposition, konformism-nonkonformism osv) på ett icke speciellt givande sätt. Hans vision och förhoppningar om det framtida europeiska samhället delas ingalunda av en majoritet i Europa.

Boken avslutas av Jiri Nemeč och Jakub S. Trojan med två korta och tämligen ointressanta inlägg.

Denna bok, med det urval som har gjorts, är uppenbarligen utgiven i syfte att få oss att tro att oppositionen i Öst huvudsakligen är socialistisk. Ingenting är felaktigare. Socialisterna utgör i själva verket en liten minoritet av den totala oppositionen. Detta bör man ha klart för sig när man läser boken.

Jag vill slutligen också understryka att även om jag starkt kritiserar vissa skribenter och deras artiklar, och även om vare sig vi eller majoriteten i kommunistdiktaturerna delar deras åsikter, bör de ändå betraktas med respekt för att de vågar ställa sig upp och säga vad de tycker. På grund av detta mod känner de, och de flesta övriga öppet oppositionella, väl till öststatsfångelser från insidan.

Christer Arkefors

Frihet och makt, röster från Charta 77. Förlaget Barrikaden. 250 sidor.

Den politiska marknaden

Gordon Tullock, professor i ekonomi från USA — har tillsammans med James Buchanan grundat en vetenskaplig skola som kallas public choice-skolan. Den utgår från att även politiker och byråkrater maximerar någonting som är viktigt för dem personligen t ex omval eller mer inflytande. Man kan säga att denna skola karaktäriseras av att den använder nationalekonomiska metoder för att studera politiskt beteende. Public choice-skolan har gått till grundfrågan om varför vi över huvud taget har en offentlig sektor. Därmed har det också blivit mer naturligt att analysera gränserna för offentlig verksamhet — en fråga som i och med den offentliga sektorns tillväxt alltmer kommit i fokus för den politiska debatten i praktiskt taget alla länder i västvärlden.

I kapitlet ekonomi och politik diskuteras

den gamla vedertagna åsikten att staten skulle syfta till högre mål än individen på marknaden. Men väljare och kunder i snabbköpet är faktiskt samma människor. Herr Svensson köper och röstar, han är samme man i snabbköpet som i valbåset. Det finns inga starka skäl att tro att hans beteende skulle vara radiakt olik i de bägge miljöerna. Tullock anser att han i bägge fallen väljer den produkt eller den politiska kandidat han tror ger honom störst valuta. Trots detta har merparten av statsvetenskapen grundats på antagandet att staten syftar till högre mål än individen på marknaden.

I kapitlet *Varför någon stat?* diskuteras förhållandet mellan staten och den privata marknaden när det gäller att lösa problem. Många ekonomer och politiker har gjort misstaget att tro att staten alltid kommer med perfekta lösningar. Man borde istället jämföra den privata marknaden och statens misstag och utnyttja de institutioner som ger upphov till minst ineffektivitet vare sig det är staten eller den privata marknaden.

Ett av de intressantast avsnitten av boken handlar om byråkratin. Vad händer egentligen i en byråkrati? Vilka är byråkraternas motiv? Man kan förmoda att byråkrater liksom alla andra försöker förbättra sin egen nytthet. Vad försöker byråkraten maximera? Svaret är *storlek*. Hans utsikter att bli befördrad ökar, hans makt, inflytande och status förbättras och till och med hans kontorsrum blir mer tilltalande om den byråkrati inom vilken han arbetar expanderar. Tullock anser att botemedlet mot den växande byråkratin är att införa konkurrens inom byråkratin. Många nyttigheter som i dag sköts av staten kan också kontrakteras ut till privata företag. Det gäller t ex vatten, avlopp, sophämtning m m.

Boken innehåller även ett kapitel om demokratisk kontroll och sk kohandel. Det sistnämnda kapitlet behandlar så specifikt engelska och amerikanska förhållanden så att avsnittet inte blir givande för en svensk läsare. Sammanfattningsvis tycker jag att boken är en utmärkt introduktion till public choice-skolan. För den som vill tränga djupare in i ämnet ges i slutet av boken en litteraturlista med förslag till böcker för vidare studier. De flesta av dessa böcker finns ännu bara på engelska.

Dennis Brinkeback

Gordon Tullock: Den politiska marknaden. Timbro Samhällsdebatt. ISBN 91-7566-024-5.

Två breddsidor

I år har hittills två rejala uppgörelser med det svenska samhället presenterats i bokform. Den ena är skriven av den danske journalisten Mogens Berendt och heter *Fallet Sverige. Förmyndarsamhället får en dansk skalle*. Den andra boken är skriven av Gösta Hultén och Jan Samuelsson och heter *Mediavänstern. En närbild av den dolda*

diktsproduktionen i Sverige. Bägge böckerna är utgivna av Bonnier Fakta.

Mogens Berendts bok har länge legat på bestsellerlistorna, och visst är den värd uppmärksamhet. Men jämfört med *Mediävänstern* är det en lättviktig bok, som i sina tillspetsade formuleringar på många håll går till överdrift.

Men det finns många starka inslag i boken. Inte minst naturligtvis när Berendt citerar Rune Anderssons Contra-bok *Rättsstat i upplösning*.

Det är verkligen ett frontalangrepp mot svensk mentalitet och svensk byråkrati som Berendt står för. Och även om en och annan överdrift kan förekomma, så har författaren på det stora hela taget rätt.

Skildringen av det för en dansk så främmande samhället börjar redan när han kommer till Sverige. Intervjuobjekten frågar gång på gång vem han är, vem han representerar och konstaterar förvånat att han är en individ. I Sverige finns inga individer. Det är talesmän, representanter och medlemmar. Det är organisationerna som lever i Sverige, inte människorna.

Berendt går långt tillbaka i historien för att hitta förklaringar till situationen i Sverige. Sedan hundratals år har byråkraten, ämbetsmannen, i Sverige byggt upp en position som gör honom till något finare än politiker och företagsledare. En ämbetsman står över det simpla, han är oväldig och rättvis. I Danmark hatar man fogdarna. I Sverige känner man respekt för dem.

Axel Oxenstierna blir i Berendts skildring den som beseglar Sveriges utveckling till byråkratsstat. Ingenting som hänt därefter har kunnat förändra grunderna — inte ens den parlamentariska demokratin. Den blev bara en fernissa som lades ovanpå den härskande byråkratin.

Byråkratin blir också ett redskap för att kuva exempelvis det skapande kulturlivet. Redan idag utger av staten och arbetarrörelsen ägda förlag 1.000 av ett års sammanlagt 5.000 boktitlar. Och de förlag som har ekonomiska problem får dem lösta genom att vända sig till kulturrådet. På samma sätt fungerar det med tidningar och andra kulturyttringar, det är inte läsarna utan byråkraterna som bestämmer om en viss bok skall ges ut, eller en viss tidning fortsätta produktionen.

Det är två ämnen som Berendt går in särskilt på: Alkoholpolitik och barnomhändertaganden. Den svenska alkoholpolitiken är så bisarr att den som hemma i Danmark aldrig närmare funderar på saken snart blir alkoholfixerad. Man stöter på alla de löjliga förbuden och restriktionerna, och märker att folk i allmänhet i stor utsträckning talar om just alkohol. I Sverige dricker varje vuxen motsvarigheten till 8 liter ren sprit per år, i Danmark är motsvarande siffra 11 liter, i Frankrike 17 liter. Men det är i Sverige alkoholskadorna finns, inte i Danmark. Bara i Malmö är antalet fall av delirium tremens

lika många som i hela Danmark (mellan 200 och 300 per år). Berendt menar att det är de bisarra restriktionerna och förbuden som förorsakar skadorna i Sverige. I Danmark är relationen till alkohol mer avspänd, och därmed blir skadorna lägre.

Berendts behandling av tvångsombändertaganden av barn är pedagogisk. Han har talat med jurister och socialarbetare. Ett hovrättsråd (Brita Sundberg-Weitman) som sätter frågetecken för om Sverige är ett rättssamhälle. Den som inte satt sig in i hur de sociala myndigheterna bär sig åt har svårt att tro att skildringen är sann. Dessvärre är den det. Berendt ger en kort och skrämmande introduktion till en av de byråkratiska verböjderna i det svenska samhället. Varför är det så många invandrare från Sverige närbelägna länder som råkar i barnavårdsmyndigheternas klor? Berendt ger svaret, föräldrar från Syrien, Pakistan och Turkiet litar inte på myndigheterna, och det gör inte svenskarna heller. Föräldrar från Danmark, Finland eller England tror att man med förtroende kan tala med de sociala myndigheterna. Och det är på det sättet de sätter klorna i sina offer.

Mogens Berendt har också botaniserat bland 1982 års riksdagsmotioner:

- Förbud mot att barn under tio år cyklar i blandad stadstrafik utan vuxet sällskap
- Förbud mot att barn under 15 år har hund
- Förbud mot söndagsöppna butiker
- Förbud mot amatörboxning (den professionella är redan förbjuden)
- Förbud mot husdjur på offentliga transportmedel
- Förbud mot att utländska släpvagnar kopplas till svenska lastbilar
- Förbud mot TV-inslag med alkohol
- Förbud mot sexklubbar
- Förbud mot hembrygging av vin.

Osv.
Ett förbud försvann dock under året, det är numera tillåtet att i dagsljus cykla utan påmonterad cykellykta.

Mediävänstern är en lysande och avslöjande skrift. Den har tyvärr försvunnit i massmedia, kanske framförallt på grund av att den är så avslöjande för media. Journalisterna ryggar för dem som vågar säga obekväma sanningar om just journalister. För obekväma sanningar är det.

Hur röstar exempelvis Göteborgs journalister? *Mediävänstern* ger svaret: 43,9% på vpk, 23,3% på s, 12,3% på fp, 8,2% på c och 8,9% på m. Siffrorna avsåg valet 1979. På journalisthögskolan var vpk-andelen ännu större — 55%.

I Stockholm ser det nästan likadant ut. Av 21 redaktionella chefer på Dagens Nyheter röstade bara två borgerligt.

Oavsett vilket parti de röstar på menar sig journalisterna dessutom stå till vänster inom partiet. Moderata journalister är vänstermoderater osv.

Saken blir ju inte bättre av att många av de borgerligt inriktade journalisterna sysslar med affärsjournalistik, lokaljournalistik (lokaltidningarnas korrespondenter i Blomstermåla och Tidholm är ofta borgerliga, men de skriver bara om bilolyckan, Röda korskretsens årsmöte och senaste fotbollsmatchen), sportjournalistik osv. Nästan alla politiskt betydelsefulla artiklar skrivs av vänsterorienterade journalister. Dessa, och det är en av författarnas teser, ser sedan till att det bara är "inncásikterna" som över huvud taget ges en seriös behandling i tidningarna. Stora och betydelsefulla opinioner i folkdjupet existerar inte i tidningarna, utom möjligen i någon enstaka insäddare.

Hultén och Samuelsson räds inte för att nämna namn. De ger långa och utförliga förteckningar på var det är särskilt illa ställt: Televisionen över huvud taget, och särskilt TV2:s fakta-, utrikes-, kultur- och barnredaktioner (vet Du vad Dina barn ser på TV?). Regional-TV, Riksradion, särskilt samhälls-, kultur- och nyhetsredaktionerna. Lokalradion. Utbildningsradion.

Vidare Aftonbladet (särskilt kultursidan), Stockholms-Tidningens kultursida, Sydsvenska Dagbladets kultursida, Svenska Dagbladets familjesida "Idag", Expressens kultursida, TT:s nyhetsförmedling, Tidskrifterna ETC, Ord & Bild, BLM, Biblioteksbladet och Kamratposten. M fl. M fl. Fackförbundspress, särskilt på TCO-området (TCO-tidningen, Journalisten, Författaren). Och Värnpliktsnytt, utgiven av Försvarstaben!!

Till hela apparaten kommer så alla byråkratiska institutioner och organisationer. För den som vill utsätta sig för en längre skräckskildring än vad vi har kunnat referera här hänvisar vi till sidan 17 och följande i boken.

Till skildringarna av otrevlige inslag på mediaområdet finns också en berättelse hur nuvarande Sveriges Radio började med TV-sändningar. De första rundradiosändningarna 1922 ordnades i privat regi. De första kommersiella TV-sändningarna i Europa ägde rum under den s k Sandrew-veckan den 17-23 maj 1954. Hösten 1954 ansökte Sandrew, efter Sandrew-veckans stora framgångar, om tillstånd till reguljära sändningar. De fick avslag. En timme senare kom en identisk ansökan från Radiotjänst (nu Sveriges Radio). Den beviljades.

Av övrigt innehåll i boken skall särskilt nämnas den jämförande studien av utlandsbevakningen i Dagens Nyheter, Neue Zürcher Zeitung och Daily Telegraph. Den är inte smickrande för DN.

Som avslutning bjuder författarna på kapitlet *Vad kan vi göra?* Där finns många värdefulla förslag. Vi skall inte avslöja dem här, för att hålla kvar läsarens intresse för en ytterst angelägen bok.

Carl G. Holm

FN:s havsrättskonvention - en socialistisk tvångströja

Efter en av de längsta internationella konferenserna någonsin har förhandlingarna om FN:s havsrättskonvention avslutats. Den är ett slags socialistisk grundlag för världshaven. Ett slag mot västvärlden och den fria företagsamheten, livligt påhejat av Sverige. USA har vägrat skriva under, men även Sovjet är kritiskt. Konventionen tar nämligen viss hänsyn till fyra företag som redan börjat investera i haven.

I slutet av april 1982 avslutades i Kingston på Jamaica en FN-konferens om en ny internationell havsrättskonvention. Förhandlingarna om den nya konventionen hade då förts sedan 1974, en av de allra längsta internationella konferenserna.

Havsrättskonventionen behandlar ländernas rätt till territorialhav och ekonomiska zoner, den fria sjöfarten i vissa betydelsefulla sund samt utvinning av mineraler m m på havsbotten utanför de nationella ekonomiska zonerna.

Genom havsrättskonventionen ökas det område som accepteras som territorialhav från tre till tolv sjömil (22 km). Många länder — exempelvis Sovjet — tillämpar sedan länge en tolv milsgräns. Sverige har en fyramilsgräns. Inom territorialhavet har kuststaten ensam rätt till trafik med militära fartyg. Men civil sjöfart är normalt tillåten även för främmande fartyg. I konventionen räknas även ett antal internationellt viktiga sund upp, där även militär fartygstafrik skall vara tillåten, trots att sunden i sin helhet tillhör ett eller flera länders territorialhav.

Utanför territorialhavet kommer den ekonomiska zonen — den utsträcks till 200 sjömil eller cirka 370 km. Inom den ekonomiska zonen har kuststaten ensamrätt till utvinning av mineraler på havsbotten, till fiske osv.

För Sveriges del spelar 200-milsgränsen ingen praktisk roll. I alla riktningar stöter vi långt innan på motstridande krav från andra länder — och då gäller i huvudsak mittlinjeprincipen.

Contras läsare kan måhända tycka att frågan om den internationella havsrättskonventionen inte berör dem, och att de som medborgare i ett "instängt" land, vars havs territorium begränsas av grannländerna i både Östersjön och Nordsjön, inte ens på

det nationella planet är särskilt berörda av konventionen. Det är emellertid en förhastad slutsats. *FN:s havsrättskonvention är ett aktstycke i socialistisk anda som försenar och försvårar mänskligheten utnyttjande av havens resurser.* FN:s havsrättskonvention kommer att ekonomiskt drabba alla medborgare i de utvecklade länderna i form av försenad ekonomisk tillväxt. Den kommer i huvudsak att gynna ett stort antal nytillkomna byråkrater i ett internationellt organ som skall övervaka tillämpningen av konventionen.

Vem skriver under?

Vi skall snart återkomma till de centrala inslagen i havsrättskonventionen, men innan dess skall vi se hur världens nationer reagerat på konventionen. Under Carters tid som amerikansk president accepterade USA mycket långtgående förslag i socialistisk riktning, som en eftergift mot vissa u-länder. Genom dessa eftergifter formades konventionens huvuddrag på ett sätt som inte kunde accepteras av den nytillträdande Reagan-regeringen, som var betydligt mer ideologiskt medveten än den tidigare regeringen. Men grunddragen i konventionen var då redan fastslagna, och slutresultatet blev därför att USA röstade emot konventionen i Kingston. Det var bara fyra länder som röstade emot, men 17 som avstod från att rösta. 130 länder röstade för.

Bland de länder som avstod från att rösta fanns Sovjet, Storbritannien och Västtyskland. Av de stora industriländerna var det bara Frankrike och Japan som röstade för — och Japan med stor tvekan. De länder som röstade nej eller avstod representerar ungefär 60 procent av världens produktion och 60% av medlemsavgifterna till FN.

Sverige röstade för.

Såväl Frankrike som Japan förklarade att deras ja-röster inte innebar att de utfäste sig att ratificera (officiellt skriva under) fördraget.

Nästa steg för att ge konventionen giltighet togs i Montego Bay på Jamaica den 10 december 1982. Då skulle fördraget skrivas under preliminärt. 119 länder — däribland Sverige — gjorde det. USA, Storbritannien, Västtyskland och Japan tillhörde de länder som vägrade. Sovjet skrev dock under, men det innebär inte att med säkerhet att man kommer att ratificera fördraget. Underskriften ses av politiska bedömare som en diplomatisk gest gentemot vissa u-länder.

Sammanlagt 46 länder vägrade att skriva under, förutom flertalet industriländer i Väst bl a Vatikanen, Peru, Venezuela, Sydkorea (tre stora fiskerationer) och åtskilliga länder i Mellanöstern.

Nästa steg blir nu ratificering av avtalet. Avtalet skall träda i kraft när sextio länder har ratificerat avtalet. Det skall göras innan den 10 december 1984. Ratificering går normalt till så att landets parlament godkänner avtalet och att regeringen sedan översänder ett formellt ratificeringsinstrument. Hittills har två länder ratificerat avtalet Fijidöarna och Mexiko.

Havsbottens rikedomar

Kontroversen beträffande avtalet gäller inte i någon större utsträckning gränserna för territorialhav och ekonomiska zoner eller trafiken i de internationella sunden. Huvudmotsättningarna gäller utnyttjandet av havsbottens rikedomar utanför de nationella ekonomiska zonerna.

Utanför 200-milsgränsen är det med få undantag fråga om djuphav på flera tusen meters djup. Det ställer alltså upp mycket svåra tekniska problem att utvinna tillgångar

på havsbotten. Som en jämförelse kan nämnas att djupet i Nordsjön med några undantag är mindre än 200 meter — och i större delen av Nordsjön mindre än 100 meter. Ändå anses oljeutvinningen i Nordsjön tillhöra den teknologiska frontlinjen.

Men experimentellt finns än mer avancerad teknik för utvinning av sk noder på ner till 7.000 meters djup (och djupare än så är det bara i några mycket smala djuphavsrännor). Det finns fyra privata konsortier som arbetar med sådan teknik och dessutom fyra statliga myndigheter. Dessa företag och myndigheter har investerat stora summor i teknisk utveckling för att utvinna noder, klumpar med metall, som finns i stor mängd på havsbotten. I nodulerna finns mangan, nickel, kobolt och koppar. Flera strategiska metaller där utvinningen idag är koncentrerad till ett fåtal länder och där Västvärlden är beroende av import från östblocket och södra Afrika.

Enligt ett preliminärt avtal skall gruvidrift inte vara tillåten förrän 1988. Och enligt havsrättskonventionen skall även därefter all utvinning utom av mangan anstå tills närmare regler utformats.

Tillgångarna på havsbotten är mycket stora, men kostnaderna för utvinning är också höga. Tekniken är mycket avancerad. Det är därför föga troligt att någon större volym kommer att nås under det närmaste decenniet. Men på sikt utgör tillgångarna på havsbotten ett värdefullt tillskott till mänsklighetens råvaruförsörjning.

60 procent av haven hamnar enligt konventionen utanför de nationella ekonomiska zonerna. Och denna del av världshavet föreslås bli underlagd en internationell myndighet, kallad International Seabed Authority eller bara Myndigheten.

Myndigheten

Myndigheten får befogenheter som gör att den kan — och kommer att — lägga en förlamande hand över utvecklingen. Myndigheten är en jättelik byråkratisk och socialistisk organisation.

Under Myndigheten bildas dessutom *Företaget*, ett företag som själv skall bedriva utvinning på havsbotten.

Helt klart är att det kan behövas någon form av internationell inmutningsrätt på havsbotten — dvs ett sätt att se till att ett visst företag inte utsätts för konkurrenters verksamhet i ett område som utforskats och utvecklats av det första företaget. För att företag skall våga satsa pengar på riskfylld verksamhet krävs avkastning — rejäl avkastning.

De höga riskerna och kostnaderna gör att det sannolikt är så att många företag kommer att förlora pengar på verksamheten. Alla åtgärder som drastiskt minskar det ekonomiska utbytet för utforskning av havsbotten kommer därför att minska insatserna från företagets sida — och därmed försena mänsklighetens möjligheter att få del i de

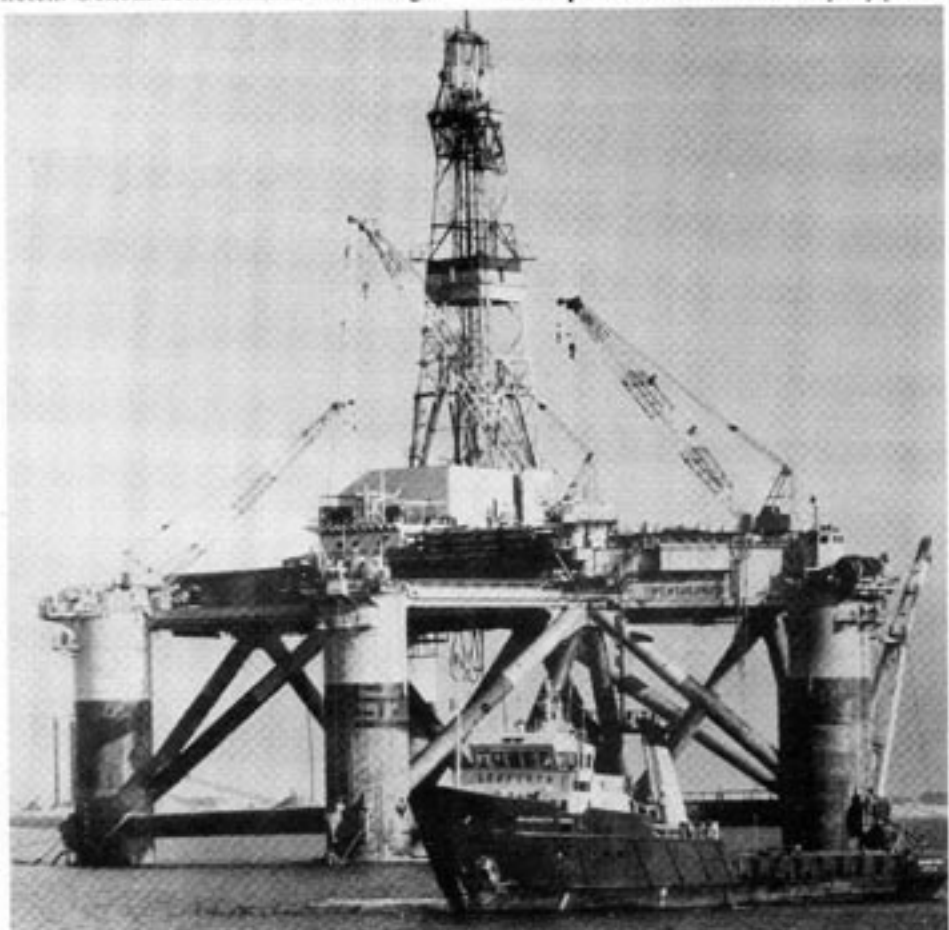
tillgångar som ligger och väntar på havets botten.

Havsrättskonventionen är till sin uppbyggnad sådan att den direkt avskräcker företagen från satsningar.

För det *första* måste ett företag utforska två områden för att få ansöka om utvinningstillstånd på ett område. Det ena området måste utan ersättning överlämnas till Myndigheten. Genom detta minskas avkastningen

men också som utrustning. I konventionen finns inte inbyggt något system för ersättning till företagen som upplåter sådan teknologi. Ytterligare en faktor som hindrar satsningar.

För det *tredje* införs avgifter till Myndigheten. En *ansökan* om utvinningstillstånd skall kosta 500.000 dollar och dessutom skall ett beviljat utvinningstillstånd kosta en miljon dollar per år. Därtill kommer royalty på det

Hittills har utvinningen av olja och andra tillgångar på havsbotten avsett fyndigheter inom skilda länders ekonomiska zoner. Redan är fyra företag igång med projekt för utvinning på internationellt vatten, i djuphavsområden. FN:s havsrättskonvention försöker strypa dessa företags verksamhet i sin linda.

på investeringarna med 50 procent!

Men inte nog med detta, beträffande det andra området, det som företaget får "behålla" för gruvidrift så skall det liggas ut på anbud. Det företag som hittat området skall konkurrera med Myndighetens företag och med andra privata företag om utvinningstillstånden. Det finns alltså risk att utforskningsprojektet, även om det varit framgångsrikt, inte leder till någon som helst utvinning för det företag som satsat resurser på utforskningen.

Tillstånd skall beviljas av en kommitté på 36 länder, där socialistiska u-länder kommer att spela en betydelsefull roll.

För det *andra* innehåller konventionen krav på företagen skall överföra utvinnings- och processteknologi till Myndigheten och u-länderna. Medvetet talar man om "teknologi", vilket kan tolkas dels som know-how,

som utvunnits. Vidare skall de utvecklade länderna ställa upp med räntefria lån och lånegarantier till Myndigheten.

För det *fjärde* innehåller fördraget förbud mot utvinning av andra noder än mangan, tills närmare föreskrifter utformats. Något som också kraftigt medverkar till att minska lönsamheten.

För det *femte*, Myndighetens företag skall konkurrera med privata företag. Men Myndighetens företag skall dels gratis få varannans gruva, dels gratis få tillgång till utvinnings-teknologi. Det kan alltså inte bli fråga om konkurrens på lika villkor.

För det *sjätte* ligger i avtalet en möjlighet att efter femton år helt stoppa den verksamhet som redan är igång. Då skall man samlas till en ny konferens, som kan besluta att exempelvis helt avskaffa de privata gruvföretagens

(Forts på nästa sida)

Reprinted with permission from REASON magazine. Copyright 1982 by the Reason Foundation, Box 40105, Santa Barbara, CA 93103. \$19.50/year.

(Forts från föregående sida)

utvinningsrätt. Trots att någon praktisk gruvdrift inte kan påbörjas förrän 1988 skall företagen investera i medvetande om att de redan 1997, efter nio år, kan berövas samtliga sina tillgångar och rättigheter.

Hela avtalet bygger på en socialistisk övertro på centrala byråkratiska organ och ett grundläggande missförstånd om hur

privata företag fungerar och bör fungera. Skall avancerad teknologi utvecklas och tas i bruk till mänsklighetens fromma, så måste de företag som utvecklar tekniken få avkastning på sina satsningar. Havsrättskonventionen gör sitt bästa för att förhindra företagen från att få sådan avkastning.

Konventionen passar väl in i det mönster som ställts upp i teorierna för en "ny

ekonomisk världsordning", ett projekt som med stöd från FN går ut på att bygga upp en socialistisk planering på det globala planet, som i praktiken skulle medföra att industriländerna förs tillbaka till u-landsnivå istället för tvärtom.

Det är signifikativt att Sverige på allt sätt backar upp dessa för mänskligheten farliga strävanden.

CONTRA 6 1983...

När vi i denna ruta presenterar kommande artiklar i Contra är det inte alltid planerna kan förverkligas, åtminstone inte till nästa nummer. "Kommande nummer" av Contra blir av praktiska skäl Contra under det närmaste halvåret.

Den här gången räknar vi därför bara upp vad vi redan utlovat, men ännu inte hunnit infria. En artikel om kemiska stridsmedel. En om militära precisionsvapen. En artikel om Sovjets förhållanden i Sverige. Herbert Tingstens kampanj för svenskt NATO-medlemskap och svensk u-hjälp av idag. Samt översiktliga artiklar i ekonomiska frågor.

...kommer i oktober